

Innehållsförteckning

Finanskrisen får indirekta effekter också på bankerna i Finland

- Gott läge för de finländska bankerna.
- De direkta effekterna av den finansiella krisen har hittills varit rätt små, men indirekta effekter är att vänta.
- Bankernas resultat påverkas i hög grad av den ekonomiska utvecklingen och det finansiella läget.
- Stresstest visar att banksektorn klarar av även en kraftig konjunkturedgång.

Konjunkturutsikterna försvagas till följd av fortsatt oro på finansmarknaden

- Den ekonomiska tillväxten beräknas avta mer än väntat.
- Den finansiella oron speglas kraftigt i marknadsräntorna.
- Fortsatt stor osäkerhet på finansmarknaden, och utvecklingen av riskpremierna antyder inte någon snar förbättring.
- Mycket viktiga händelser i USA med effekter på krisens längd som är svåra att förutsäga.

Stresstest av bankerna i augusti 2008

- Bankernas kapitaltäckning analyserades med ett stresstest i augusti 2008.
- I stressscenariot fortsätter turbulensen på bostadsmarknaden i USA med konsekvenser också för makroekonomin i Finland.
- Ingen banks eller bankgrupps kapitaltäckning äventyras i det läge som utmålas i scenariot.
- Resultaten bör ses i förhållande till det valda scenariot och hänsyn bör tas till faktorer som förbättrar kapitaltäckningen.

Minskade investerings- och provisionsintäkter drog ned bankernas lönsamhet

- Andra intäkter än räntenettet minskade klart på grund av den globala finanskrisen.
- Den positiva utvecklingen av räntenettet och den ökade utlåningen till följd av stigande referensräntor dämpade finanskrisens effekter på bankerna i Finland.
- Försämrade konjunkturutsikter gör det svårare att upprätthålla god lönsamhet. Kostnadskontroll krävs igen.

Svagare kapitaltäckning i de finländska bankerna

- Trots att kapitaltäckningen under den senaste tiden har minskat, är de finländska bankerna i internationell jämförelse alljämt kapitalstarka.
- Kapitalbasen i bankerna höll fortsättningsvis god kvalitet.

Fortsatt stark efterfrågan på lån, tecken finns på försämrad kreditkvalitet

- Utlåning till icke-finansiella företag i ökad takt, till hushållen i minskad takt.
- Problemerkrediterna ökar och det finns tecken på att kreditkvaliteten håller på att försämras.
- Bankernas nedskrivningar av lån har ökat.
- Vikande konjunkturer hotar låntagarna.

De finländska bankernas likviditet klarar marknadsoron

- Den allmänna oron på marknaden fortsatte och den finansiella krisen fördjupades ytterligare till följd av de stora omstruktureringarna på USA-marknaden i september.

- De finländska inlåningsbankernas likviditet var fortsatt god och inga problem med upplåningen förekom.
- Inlåningen fortsatte att öka kraftigt hela året då investerarna sökte säkra investeringsobjekt.

Låga ränterisker i banksektorn

- Ränteriskerna hotar inte kapitaltäckningen i banksektorn.
- Bankernas svällande balansräkningar har inte ökat ränteriskerna i kärnverksamheten.

Värdepappersföretagen i en omvärld full av utmaningar

- Företagen i branschen ökar i antal.
- Omstruktureringar försvårar resultatjämförelser.
- Lägre avkastningsförväntningar till följd av det ogynnsamma marknadsläget.

Det långvariga uppsvinget för fondbolagen vände

- Fortsatt nettoinlösen på fondmarknaden.
- Fondbolagens provisionsintäkter fortsatte att minska i takt med att fondkapitalet krympte och lönsamheten sjönk.
- Fondbolagen uppfyllde de lagstadgade kapitalkraven.

Effekter av den finansiella oron på investeringsfonder registrerade i Finland

- Fondkapitalet uppgick till ca 55 miljarder euro den 31 augusti 2008.
- Exponeringen mot Lehman i investeringsfonderna var totalt 34,3 miljoner euro och i procent av fondvärdet 0,05–5,9 %.
- Till följd av marknadsoron i Ryssland avbröt fyra fondbolag inlösen och teckning av Rysslandsfonderna.
- Finansinspektionen undersökte värderingen av investeringsfondernas innehav av företagslån på grund av det svåra marknadsläget.

Övningsuppgifter om sparande och låntagande

FI har tagit fram övningsuppgifter om sparande, låntagande och snabblån för årskurs 9. Under rubriken Skenar mopedlånet iväg? har de lagts ut på Finlands Banks studiewebb www.euro.fi.

Finanskrisen får indirekta effekter också på bankerna i Finland

Gott läge för de finländska bankerna

Trots försämrade resultat är de finländska bankernas lönsamhet fortsatt god. Bankerna har också starka buffertar för oförutsedda förluster, dvs. de har en god kapitaltäckning. För samtliga finländska banker ligger kapitaltäckningsgraden över kapitalkravet (8 %): 30.6.2008 mellan 10 och 22 %. Eftersom de finländska bankerna knappast alls har investerat i subprimelån åtnjuter de alltså gott förtroende och därför har det funnits tillgång på finansiering till skäliga priser också under finanskrisen. Likviditeten i de finländska bankerna har således varit fortsatt god.

De direkta effekterna av finanskrisen sannolikt små

Den finansiella oron har avspeglats i stor osäkerhet och kursfall på kapitalmarknaderna och förtroendekris på den institutionella finansmarknaden. Krisen har lett till direkta problem för finansiella företag som har exponeringar på de fallande fastighetsmarknaderna (särskilt i USA) och som huvudsakligen upptar finansiering på den institutionella marknaden. För de finländska bankerna och många europeiska banker har de direkta effekterna varit små, eftersom deras verksamhet inte omfattar sådan rörelse där riskerna har realiserats i stor skala.

Av den information som Finansinspektionen samlat in framgår det att de finländska bankerna i förhållande till sin storlek och kapitaltäckning inte har några större riskexponeringar mot Lehman Brothers, försäkringsbolaget AIG eller de investeringsbanker som den federala regeringen i USA tagit kontroll över (Fannie Mae, Freddie Mac). De finländska bankernas fordringar på Lehman Brothers uppgick i mitten av september till ett marknadsvärde av 166 miljoner euro och på AIG till 36,5 miljoner euro. Fordringarna bestod av obligationer, positiva marknadsvärden av derivat och andra fordringar. Finansinspektionen följer noga utvecklingen av läget och de relaterade riskerna i samråd med tillsynsmyndigheterna i de övriga nordiska och europeiska länderna.

När det gäller investeringsfonderna har finanskrisen speglats i fonder som har investerat i värdepapper emitterade av Lehman Brothers. Investeringsfondernas marknadsvärde vid utgången av augusti var 34,3 miljoner euro. Värdepapper emitterade av Lehman Brothers stod för högst 6 % av fondvärdet i enskilda finskregistrerade investeringsfonder och effekterna kan således betraktas som rätt små. Spridningen av krisen till Ryssland fick i någon mån återverkningar också på den finländska marknaden, då 4 fondbolag avbröt inlösen och teckning i sina Rysslandsfonder. De utnyttjade således de möjligheter som lagen och stadgarna tillåter i sådana undantagsfall.

Indirekta effekter av finanskrisen på banksektorn är att vänta

De direkta effekterna av finanskrisen på Finland har varit marginella, men indirekta effekter är att vänta. För det första kan finansmarknadskrisen leda till en svagare allmän ekonomisk utveckling än beräknat och då kan kreditrisker realiseras i större utsträckning än väntat. Dessutom kan priset på riskskydd stiga ytterligare om de allvarliga störningarna på finansmarknaden fortsätter. Under en recession minskar också bankernas övriga intäkter, särskilt provisionsintäkterna. För det andra leder en fortsatt osäkerhet och förtroendekris på marknaden till att bankernas finansieringskostnader stiger och alltmer anstränger bankernas resultat. För det tredje stiger riskpremierna på obligationer på grund av osäkerheten på marknaden, vilket ytterligare kan förstora värderingsförlusterna. I detta skede av krisen är det ändå för tidigt att bedöma hur allvarliga de indirekta effekterna blir.

Den ekonomiska utvecklingen är avgörande

Effekterna av den finansiella oron på banksektorn i Finland beror i hög grad på den ekonomiska utvecklingen. Under förhösten har de dåliga nyheterna ökat och den ekonomiska tillväxten dämpas sannolikt nästa år. Den finansiella krisen kan ytterligare försämra konjunkturutsikterna. Om ekonomin utvecklas enligt prognoserna kommer banksektorn inte att få några större problem. Men om det svaga konjunkturläget fortsätter, kommer det ovillkorligen att speglas i banksektorns resultat. De stresstest som utförts visade att ingen bank eller bankgrupps kapitaltäckning skulle äventyras ens om ekonomin skulle försvagas betydligt.

Konjunkturvändningen börjar synas konkret i sämre kvalitet på bankernas utlåning. Trots den ökade utlåningen har bankerna under många år haft obetydligt med problemfordringar. Både hushållen och företagen har klarat av sina lån. I år har situationen förvärrats och andelen oregrerade lån har ökat från den exceptionellt låga nivån.

Realpriserna på bostäder har vänt nedåt, bostadshandeln har avstannat och antalet nya osålda bostäder håller på att öka. För byggbranschen är läget svårt. Också en allt större mängd hushåll som lyft stora lån har varit tvungna att se över sina amorteringsplaner när räntorna stigit. De svagare konjunkturutsikterna drar ned företagens resultatprognoser, och detta kan leda till att sysselsättningsutvecklingen försvagas. I värsta fall kan det innebära ökade skuldproblem för hushållen.

Den svaga ekonomiska utvecklingen speglas i bankernas resultat med rätt lång fördröjning och det finns därför inte skäl till särskilt stor oro under den närmaste framtiden. Vi upplever emellertid nu en vändpunkt och en tid av osäkerhet i makroekonomin. Den kommande utvecklingen är svår att förutsäga och hushåll som överväger att ta lån gör klokt i att noggrannare än tidigare beräkna hur stort lån de kan klara av. I ett läge med så snabba förändringar på bostadsmarknaden är det värt att akta sig för att hamna i kläm mellan två bostäder. I osäkra fall är det i allmänhet klokt att först sälja sin gamla bostad och först därefter köpa en ny.

Finanskrisen har ökat bankernas finansieringskostnader och hushållens lånekostnader

Finansmarknadsturbulensen har försvårat bankernas likviditetshantering, men de finländska bankerna har klarat sig bra på grund av att de fortfarande åtnjuter förtroende. Likviditeten i bankerna är god. Den kraftigt ökade inlåningen har förbättrat bankernas finansiella ställning och de har inte haft något större behov att uppta dyrare långfristig marknadsfinansiering. En stor del av de finländska bankernas upplåning är inlåningsfinansiering, vilket för sin del har skyddat dem mot refinansieringsrisker. Men inte heller inlåningsfinansiering är lika förmånlig för bankerna som tidigare eftersom konkurrensen klart har drivit upp inlåningsräntorna. Dessutom tvingar trycket på diversifierad finansiering bankerna att uppta även dyrare långfristig marknadsfinansiering när den långfristiga upplåningen successivt förfaller. Hur mycket det högre priset på bankernas upplåning belastar bankernas finansnetto beror också på hur kundmarginalerna utvecklas.

Om problemen i USA fortsätter och finansmarknadsoron drar ut på tiden kommer detta att synas också i Finland, i bankerna i form av högre finansieringskostnader och i bolånekundernas vardag i form av högre låneräntor. På grund av finanskrisen har hushållskunderna redan under ett år betalat omkring en procentenhet i riskpremie i sina bolåneräntor.

Risken för värdeförändringar har åter ökat

De finländska bankernas kapitaltäckning är stark och deras kapitalbas är av god kvalitet. Där många europeiska banker har varit tvungna att skaffa ny finansiering i form av eget kapital för miljarder har de finländska bankernas behov varit marginellt. Något behov har inte funnits för att banksektorn har redovisat goda resultat och nedskrivningarna till följd av finanskrisen i regel varit rätt små. Nu har risken för värdeförändringar emellertid åter ökat, eftersom riskpremierna på obligationer på nytt har börjat stiga på grund av marknadsoron. Värderingsförluster kan också anstränga bankernas resultat. Några tecken på en kreditkris, dvs. ett läge där bankerna skulle bli tvungna att begränsa sin utlåning på grund av kapitalbrist, är dock inte i sikte på den finländska finansmarknaden.

Bankerna har satsat på riskhantering

För närvarande är banksektorn väl förberedd att möta utmaningarna med de svaga konjunkturerna. Utöver en stark kapitaltäckning har bankerna i åratal satsat på att utveckla sin riskhantering och därför är deras situation nu klart bättre än under bankkrisen på 1990-talet.

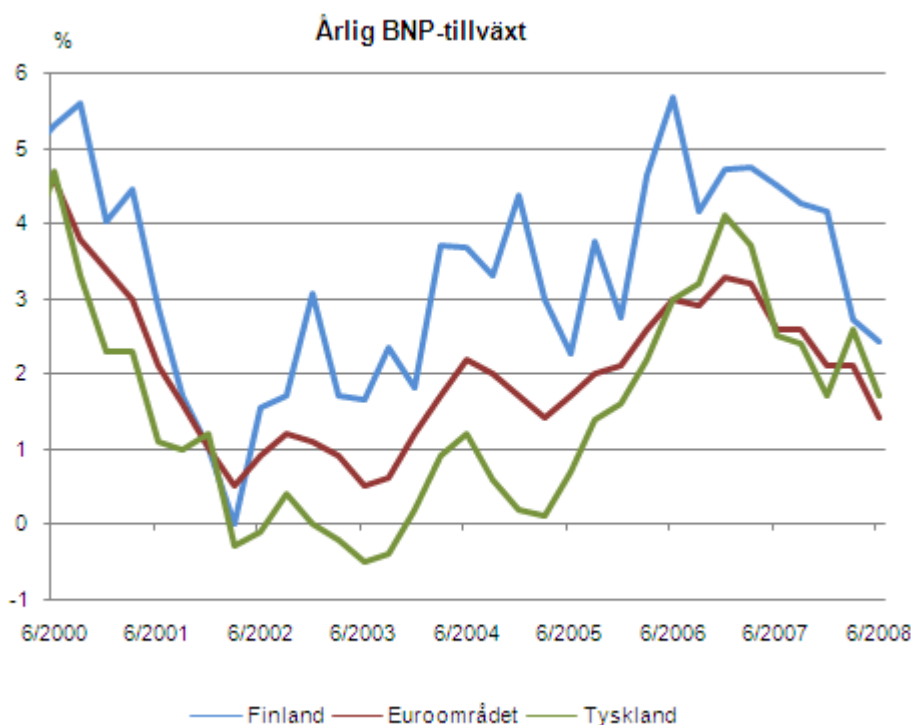
Under den tid marknadsoron pågått har Finansinspektionen extra noga övervakat att bankerna har en tillfredsställande riskhantering. Ingenting som skulle äventyra banksektorns kapitaltäckning på kort sikt har kommit fram. Utvecklingen av riskhanteringen är emellertid en kontinuerlig process. Kriterierna för god

riskhantering kompletteras fortlöpande i samråd med tillsynsmyndigheterna i de olika länderna och representanter för branschen.

Närmare upplysningar lämnas av

byråchef Jaana Rantama, telefon 010-831 52 81.

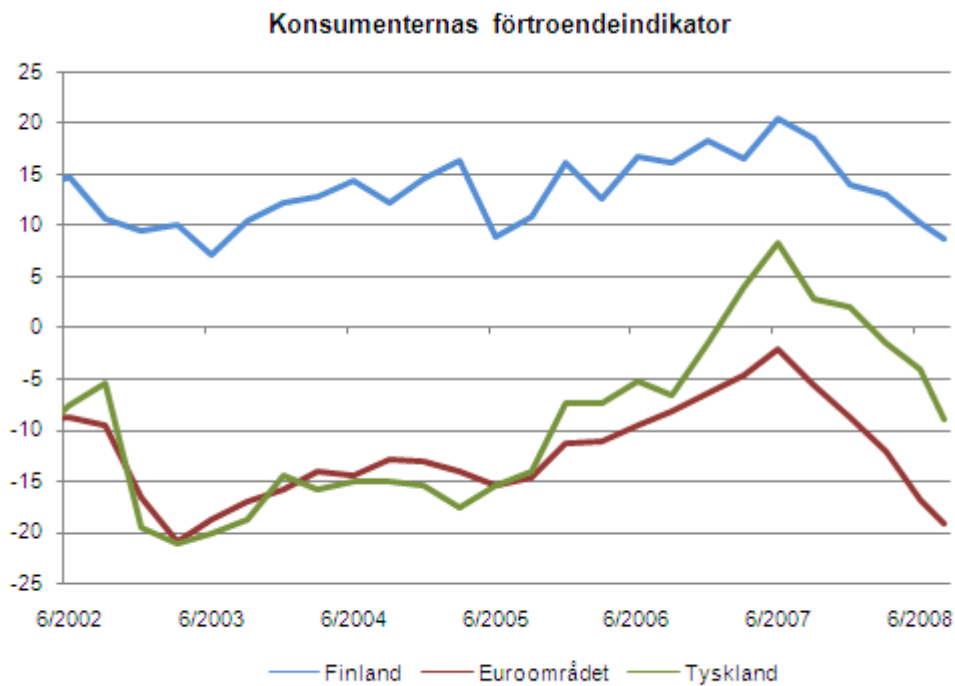
Konjunkturutsikterna försvagas till följd av fortsatt oro på finansmarknaden

Källa: Bloomberg.

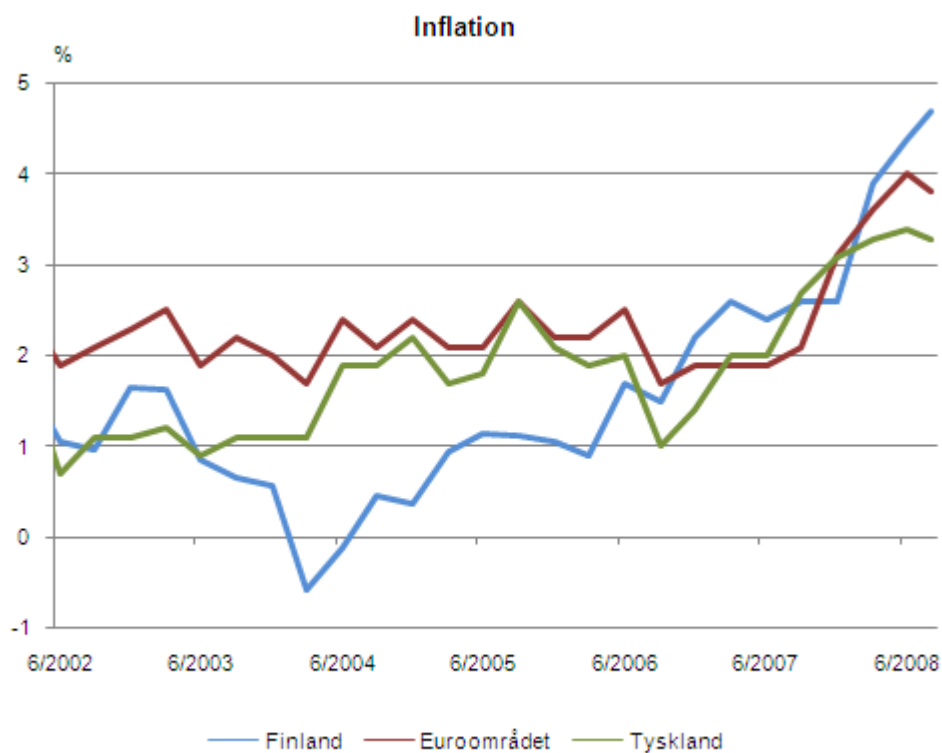
I de senaste ekonomiska prognoserna beräknas den globala tillväxten avta till följd av den finansiella oron, högre inflation och försvagat förtroende. I euroområdet är tillväxtutsikterna svaga, då tillväxten i år väntas avta till ca 1,5 %. Tillväxttakten väntas 2009 bli endast 1 % för att därefter långsamt åter repa sig. Händelserna på finansmarknaderna den senaste tiden har varit extrema och dramatiska och det är därför ännu för tidigt att förutspå deras samlade effekt på finansmarknaden och följdverkningar för den globala tillväxten. Riskerna i den ekonomiska utvecklingen anses allmänt tyda på en svagare utveckling än beräknat.

I Finland har den ekonomiska tillväxten utvecklats ungefär i samma riktning som i euroområdet i genomsnitt. Men i Finland är den fortfarande kraftigare än i euroområdet som helhet. Under första halvåret 2008 ökade Finlands BNP med omkring 2 ½ procent. Konjunkturutsikterna i euroområdet har försämrats när hushållens och företagens förtroende har försvagats till följd av högre inflation, stigande räntor och negativa ekonomiska nyheter. I ljuset av de konfidensindikatorer för konsumenter som Europeiska kommissionen offentliggör för varje land har förtroendet minskat på mycket bred front i alla euroländer. Också i Finland har hushållens tilltro till sin egen ekonomi försvagats kännbart och ligger nu på den lägsta nivån på mer än 10 år. Hushållens förtroende är trots allt rätt tillfredsställande i Finland jämfört med många andra euroländer. Däremot har industrins förtroende klart försämrats och ligger nu på genomsnittsnivån i euroområdet.

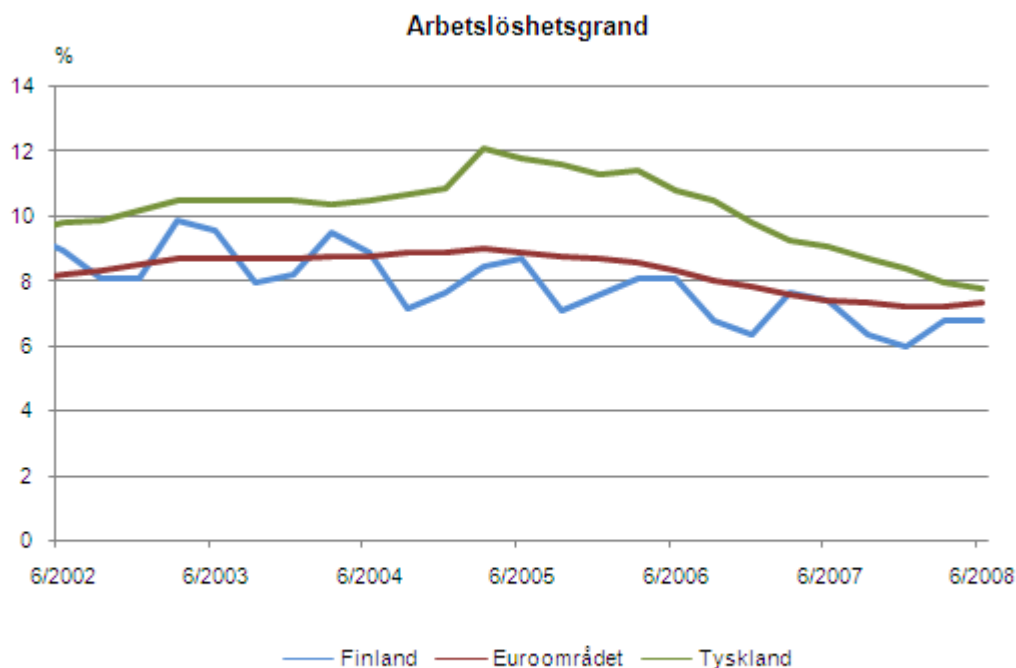
Källa: Bloomberg.

Inflationsutvecklingen har under de senaste månaderna varit kraftigare i Finland än i övriga euroområdet. Finland har under de senaste åren fått njuta av en mycket måttfull inflationsutveckling och därför har inflationschocken varit kraftigare här än i euroområdet i genomsnitt.

Källa: Bloomberg.

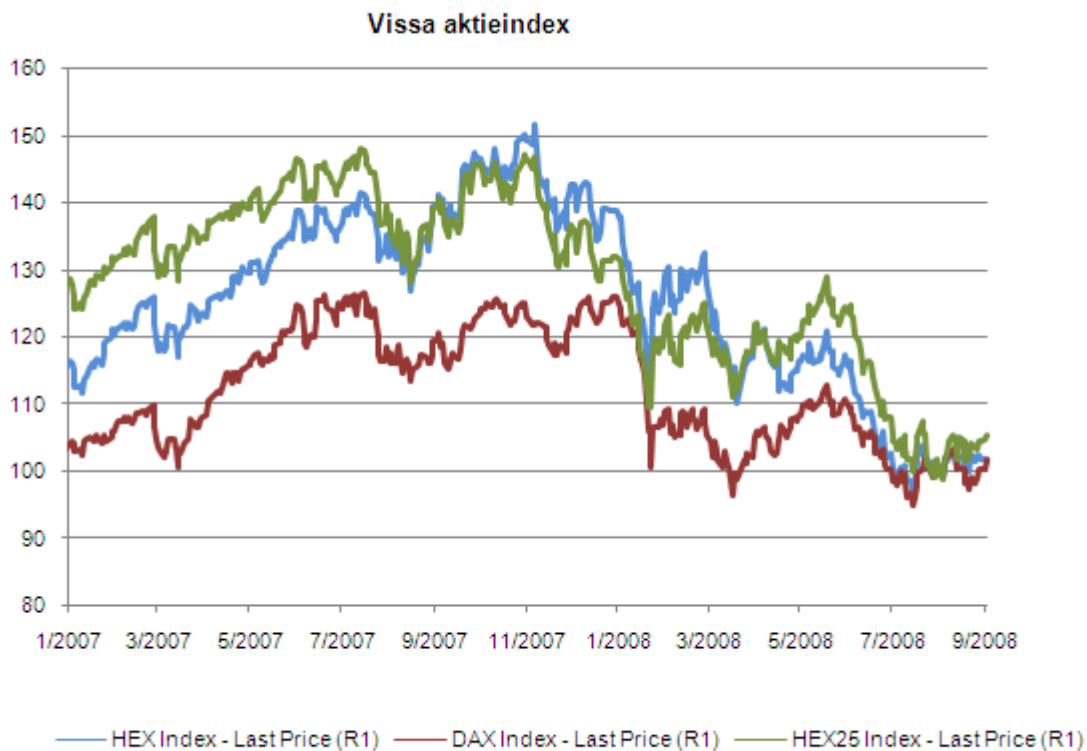
Trots de svagare konjunkturutsikterna är de ekonomiska fundamenten i Finland alltjämt mycket sunda. Företagens lönsamhet har varit god redan under en längre tid och de offentliga finanserna visar klart överskott. Också läget i bankerna är stabilt. Trots den långsammare tillväxten har arbetslösheten fortsatt att minska till drygt 6 % och är därmed omkring en procentenhet lägre än i euroområdet i genomsnitt. Den goda sysselsättningsutvecklingen har varit en klart positiv faktor och spelar en nyckelroll för det finansiella läget framöver eftersom den har stor betydelse bl.a. för hushållens förmåga att reglera sina krediter.

Källa: Bloomberg.

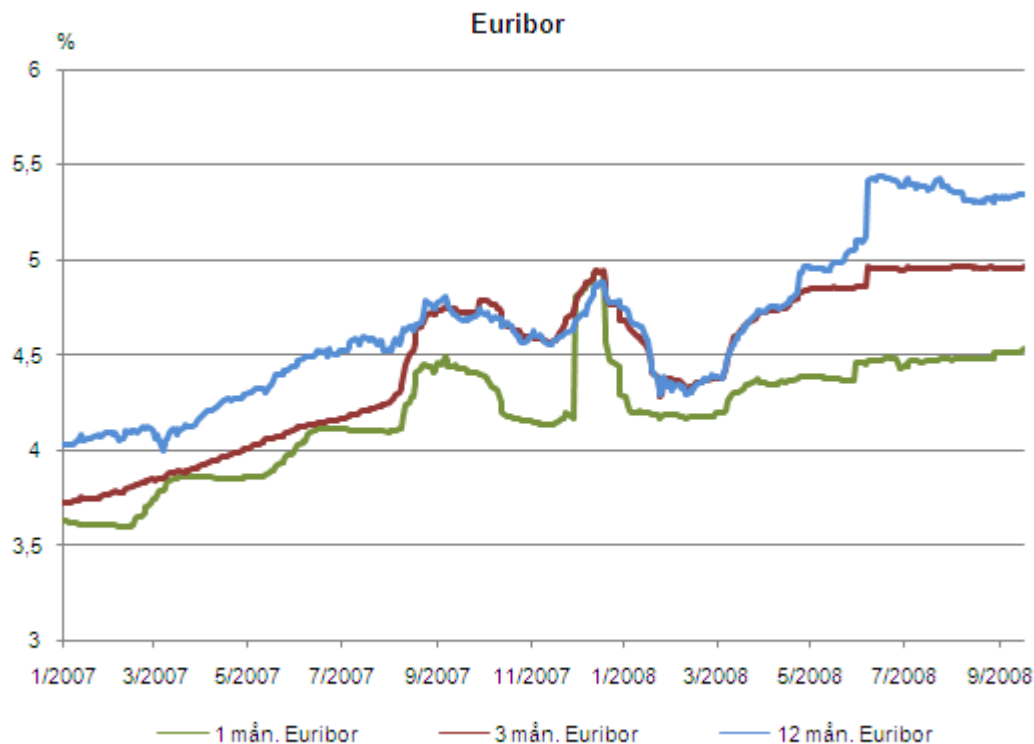
Konsumenterna allt försiktigare och högre räntor drar ned efterfrågan på lån

Finlands försvagade förtroendeklimat beror sannolikt på flera olika faktorer. Vid sidan av den lugnare ekonomiska tillväxten har också raset på aktiemarknaden, den ökade inflationstakten och de stigande räntorna gjort konsumenterna försiktigare, vilket sannolikt kommer att minska den ekonomiska aktiviteten och därigenom bromsa tillväxten framöver. Enligt den bankbarometer som Finansbranschens Centralförbund publicerade i juni beräknas konsumenternas villighet att ta lån dock minska måttfullt. Företagens upplåningstakt väntas vara fortsatt livlig, vilket inte bara speglar fortsatta investeringar utan också pekar på sämre tillgång till allt dyrare marknadsfinansiering på grund av den fortsatta globala finansmarknadsoron.

Källa: Bloomberg.

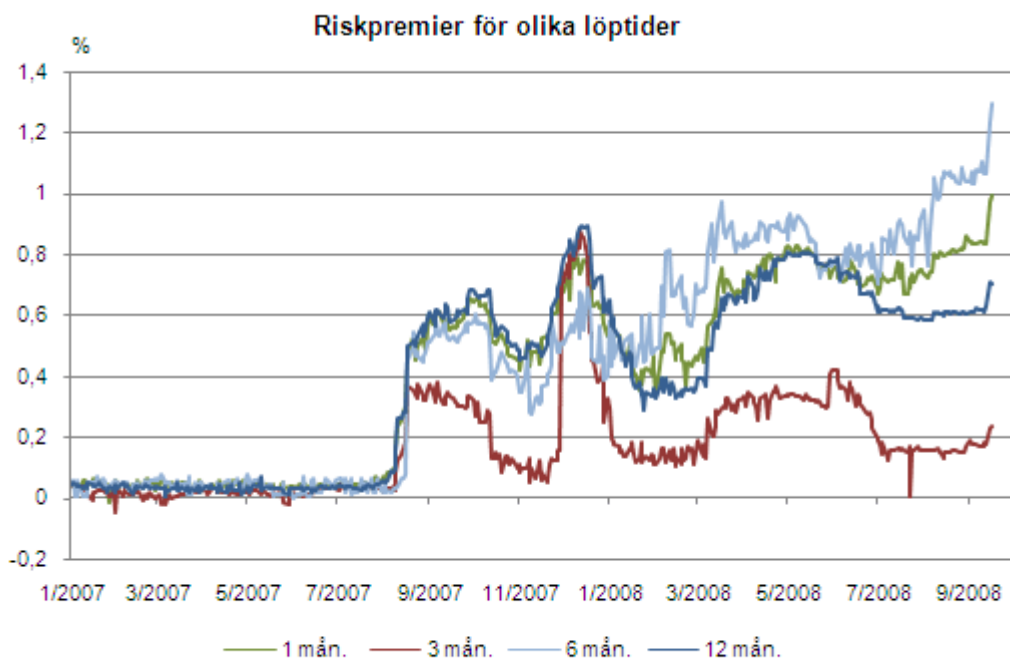
Konsumenternas ökade försiktighet har speglats också i sparbeteendet. Inlåningen har ökat i popularitet i takt med att fondsparandet har minskat på grund av sjunkande aktiekurser. Men också de stigande räntorna har redan minskat konsumtionen. Högre inlåningsräntor har gjort inlåningen konkurrenskraftigare i förhållande till andra sparprodukter.

Den finansiella oron speglas kraftigt i Euriborräntorna

Källa: Bloomberg

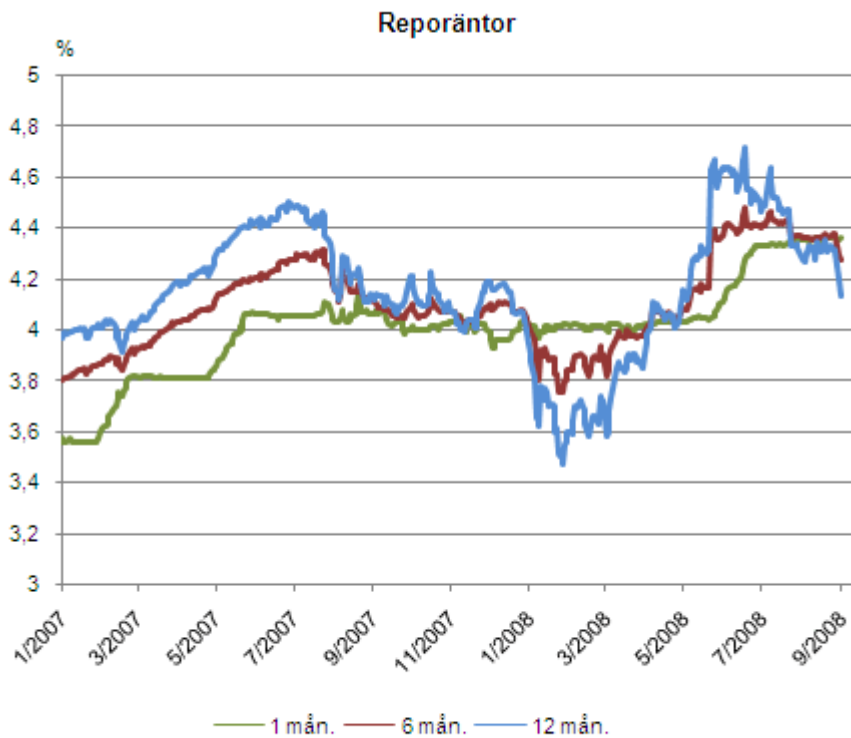
Lånekostnaderna för bankernas lånekunder har i allmänhet stigit i takt med de stigande räntorna. De viktigaste referensräntorna, dvs. Euriborräntorna mellan bankerna och bankernas egna primräntor, har stigit från de historiskt låga nivåerna på drygt 2 % och redan passerat 5 %. Enligt Finlands Banks utlåningsstatistik var den genomsnittliga bolåneräntan i juli 5,49 %, mot 4,90 % ett år tidigare.

Bakom räntestegringen ligger framför allt de högre riskpremierna på interbanklånen. Under sensvåren och försommaren speglades också marknadens förändrade ränteförväntningar i ränteutvecklingen. Ränteskillnaden (riskpremierna) mellan interbanklån med och utan säkerhet har legat på historiskt höga nivåer särskilt i de längre löptiderna (över 1 månad).

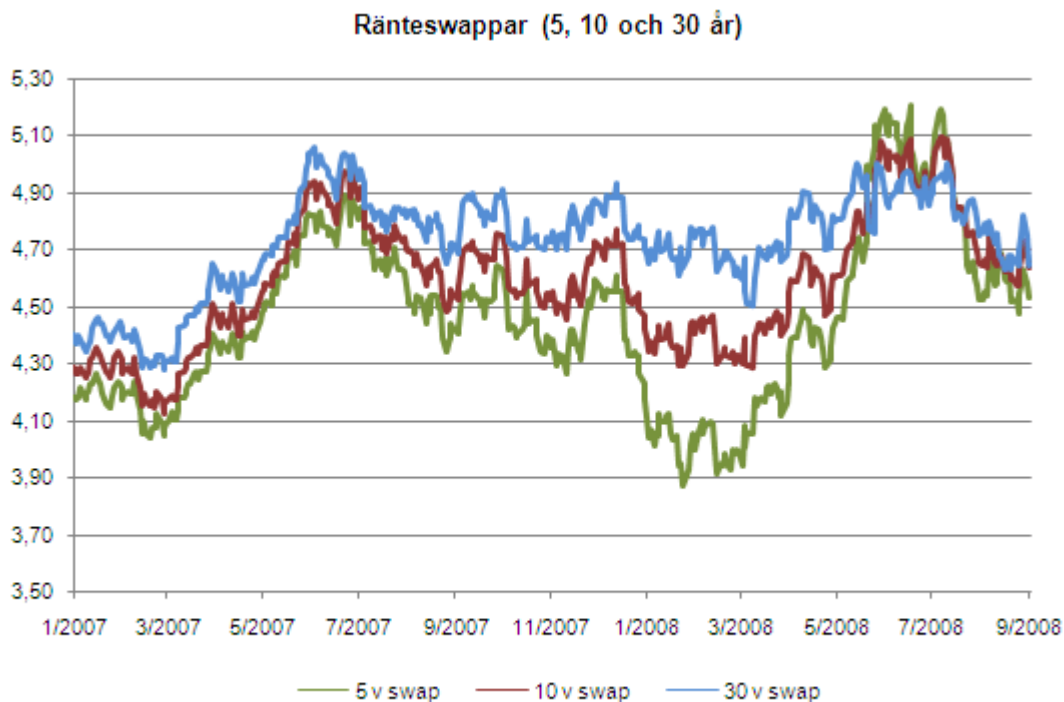
Källa: Bloomberg.

Interbankräntorna på lån med säkerhet har bättre än Euriborräntorna speglat de förändrade ränteförväntningarna. Före den nuvarande finanskrisen, när riskpremierna ännu var mycket låga, gick räntorna med och utan säkerhet nästan hand i hand. På grund av krisen sjönk räntorna med säkerhet och låg till och med en procentenhet under marknadsräntorna utan säkerhet. Utan stigande riskpremier på grund av krisen kunde Euribor nu ha legat drygt en procentenhet under sin nuvarande nivå.

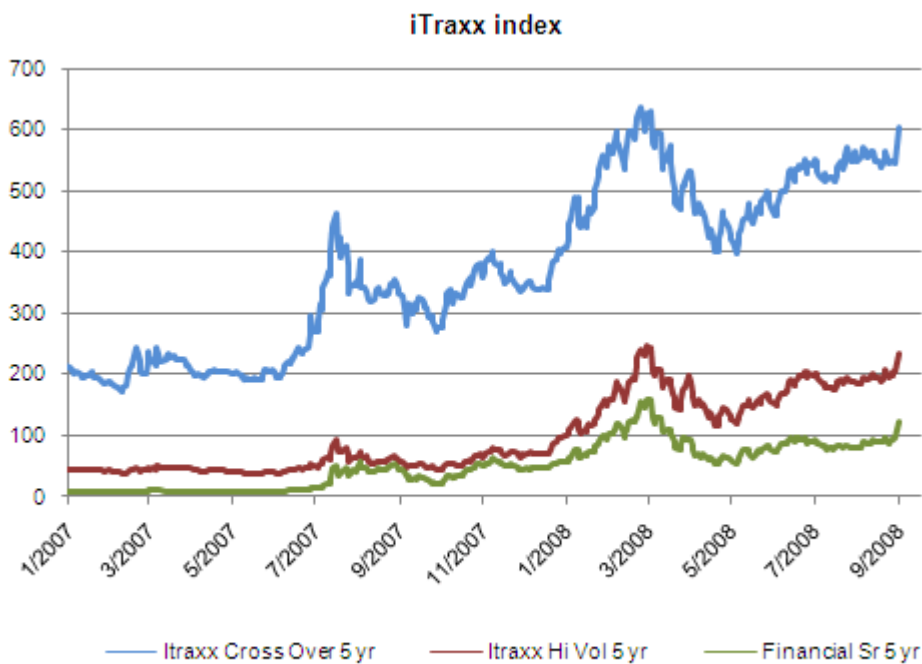
Källa: Bloomberg.

Under förhösten – i och med att finanskrisen har blivit djupare och den realekonomiska utvecklingen försämrats – har förväntningar om en räntesänkning väckts i euroområdet. Detta syns bl.a. i att räntorna på långfristiga ränteswappar har sjunkit en aning. Det kan vara skäl att följa utvecklingen av de långfristiga ränteswapparna om man exempelvis överväger att binda sitt bostadslån till fast ränta för en längre tid. Banken lägger en kundmarginal på den marknadsnoterade swapräntan på samma sätt som på andra referensräntor.

Kreditriskpremierna är fortfarande höga

De stigande kreditriskpremierna som finanskrisen har gett upphov till speglas alltjämt på marknaden för företagslån (t.ex. i Traxx CDS-indexen). Särskilt för företag med lägre kreditbetyg är kreditriskpremierna alltjämt höga, men också kreditriskpremierna för företag med högre kreditbetyg ligger fortfarande på en hög nivå historiskt sett. Dessutom är likviditetsläget på företagslånamarknaden klart kärvare än före krisen. Inom finanssektorn kan de stigande riskpremierna på företagslån även framöver leda till nedskrivningar av marknadsvärdet på investeringar. Också inom andra sektorer har kreditriskpremierna visat tecken på att stiga på grund av den senaste tidens händelser och eventuellt minskad likviditet på kreditriskmarknaderna.

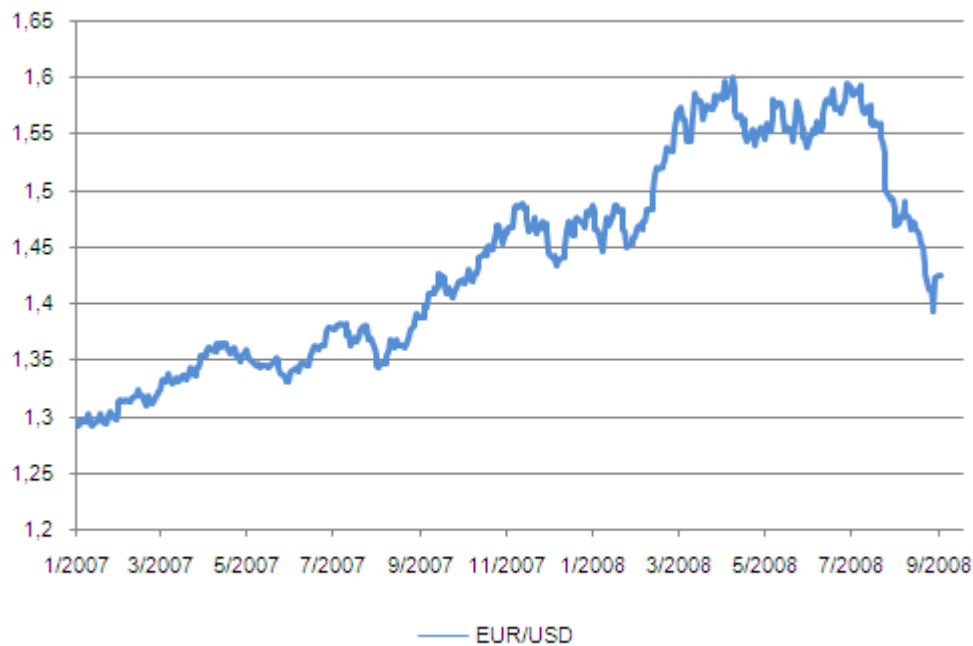

Källa: Bloomberg.

Euron har försvagats mot dollarn

På valutamarknaden har euron efter en långvarig appreciering tills vidare slutat förstärkas och börjat försvagas mot dollarn, även om de senaste dagarnas händelser på finansmarknaden i USA åter har försvagat dollarn. Visserligen stöder en svagare euro exportindustrins konkurrenskraft, men samtidigt försvagar den lönsamheten i företag som betalar sina råvaror i dollar. Valutakursutvecklingen har också stor effekt på den för inflationen så viktiga prisutvecklingen på olja.

Eurons kurs mot US-dollar

Källa: Bloomberg

Priset på Brentolja (euro)

Källa: Bloomberg.

Ger omvärldsförsvagningen anledning till oro?

De långvarigt goda konjunkturerna i Finland har vänt och osäkerheten har ökat. Detta gör konsumenterna och företagen försiktigare, vilket kan speglas i den ekonomiska utvecklingen mer än beräknat. Marknaden har allmänt börjat räkna med en sänkning av ECB:s styrränta, men ännu finns det skäl att förbereda sig också för en annan utveckling. Särskilt på finansmarknaden råder fortsatt stor osäkerhet och utvecklingen av

riskpremierna tyder ännu inte på någon förbättring, utan riskpremierna har stigit ytterligare till följd av nyheterna om finanssektorn i USA under de senaste dagarna. Lehman Brothers konkurs, myndighetsövertagandet av de viktiga bolåneinstituten Fannie Mae och Freddie Mac och försäkringsbolaget AIG, Bank of Americas uppköp av investeringsbanken Merrill Lynch och bildandet av en skräpbank har varit viktiga händelser med effekter på finanskrisens längd som är svåra att förutse. I Finland är bankerna dock i bättre skick än i många andra länder, och än så länge kan varken vikande konjunkturer enligt de färskaste prognoserna eller händelserna under den senaste tiden hota den finländska finanssektorns handlingsförmåga.

Närmare upplysningar lämnas av

finansanalytiker Toni Honkaniemi, telefon 010-831 52 22.

Stresstest av bankerna i augusti 2008

Antagandet i stresstestet var en mycket kraftig konjunkturedgång i Finland och en fortsatt och allt allvarligare finansmarknadsoro

Kapitaltäckningen i de största bankerna och bankgrupperna i Finland i ett läge med svag makroekonomi och finansmarknad analyserades i ett stresstest under sommaren 2008. Analysen genomfördes i samarbete med olika myndigheter.¹ I scenariot antas ekonomin drabbas av en chock där turbulensen på bostadsmarknaden i USA fortsätter, förvärras och får konsekvenser också för makroekonomin i Finland.

Scenariot syftade till att vara konsekvent och påfrestande för bankrörelsens resultat och kapitaltäckning². Det är skäl att betona att ett chockscenario är möjligt men inte väntat eller ens sannolikt. Det är också klart att en utveckling enligt scenariot skulle vara negativ för bankerna och utgöra ett hot mot deras kapitaltäckning.

1 Det fiktiva scenariot med svag ekonomisk utveckling bygger på simuleringar med Finlands Banks makroekonomiska modell.

2 Analysen gällde inte det värsta möjliga scenariot. Ett worst case-scenario skulle inte ge särskilt mycket mer information om de olika bankernas riskkänslighet. Dessutom skulle det inte vara möjligt att i analysen beakta ledningens åtgärder för att öka kapitaltäckningen i ett ytterst allvarligt läge.

Scenariot omspände en tidshorisont på tre år från och med början av 2008

Scenariot byggde på antagandet att Euriborräntorna stiger på grund av att bankernas misstro mot varandra ökar, efterfrågan på finländska produkter minskar, arbetslösheten ökar och investeringarna och konsumtionen mattas av. I scenariot sjunker också priserna på fastigheter och aktier kraftigt.

Tabell 1 visar den beräknade utvecklingen av de viktigaste variablerna i scenariot. Den årliga förändringen av BNP skulle som lägst vara -1,8 % och endast +0,3 % de övriga två åren. Utvecklingen enligt antagandet skulle ändå inte vara den dystraste tänkbara. Den skulle inte bli lika långvarig och inte få lika svåra konsekvenser som exempelvis depressionen i början av 1990-talet.

Prognoserna baserades på ett stort antal indikatorer och variabler för ekonomin och bankverksamheten. Tabellen visar en del av de variabler som är viktiga för bankverksamheten.

Tabell 1. Beräknad utveckling av viktigare variabler i scenariot

		UTGÅNGSNIVÅ t	År t+1	År t+2	År t+3
MAKROEKONOMI,	Bruttonationalprodukt, procentuell förändring	-	0,3	-1,8	0,3
	Arbetslöshetsgrad, %	6,9	7,3	9,7	10,7
	3 mån. Euribor	4,3	5,7	5,8	5,7
PENNING-MARKNADER	10-årig obligationsränta	4,3	4,5	4,7	4,7
OCH AKTIER	Fastighetspriser, procentuell förändring	-	-6,4	-9,1	-10,4
	Låneräntor för företag med lågt kreditbetyg	5,5	7,2	7,4	7,3
	Aktiepriser, procentuell förändring	-	-32	0	14,7
BANKVERKSAMHET	Total räntemarginal	2,7	3,2	3,3	3,5
	Utlåning, procentuell förändring	-	5	0	-5
	Inlåning, procentuell förändring	-	11,1	2,6	0,2
	Kreditförluster, i procent av utlåningen	0,05	0,3	0,82	1,23

Källa: Finansinspektionen.

Scenariot innehöll också faktorer som mildrar effekterna av den makroekonomiska chocken

Kredit-, aktie- och ränteriskerna är olika till sin karaktär och de behandlades också olika i analysen. Kreditrisken realiserar i form av kreditförluster på flera års sikt medan marknadsriskerna ofta realiserar plötsligt med omedelbara effekter. Chocken i scenariot är att kreditförlusterna börjar öka kraftigt och fortsätter att öka genom hela scenariot. Effekterna av kreditförlusterna känner bankerna av varje år. Effekterna av aktier och räntekänsliga instrument känner de av snabbt, men efter chockerna i början av scenariot kommer inga nya. Den valda treårshorisonten har sin största betydelse genom kreditförlusterna. Andra faktorer som ger utslag över hela tidsperioden är de psykologiska effekterna på konsumenternas och företagets beteende avseende låneuttag och insättningar. Om dessa psykologiska faktorer görs de största antagandena.

Ur bankernas synvinkel dämpar den allmänna ränteuppgången effekterna av chocken och höjer räntenettet under hela treårsperioden. I scenarioanalysen saknas vissa potentiellt viktiga riskfaktorer, såsom motpartsrisiker, riskkoncentrationer och strategiska risker. Ett allmänt makroekonomiskt scenario är inte det bästa möjliga analysverktyget för alla risker eftersom en del av riskerna, såsom motpartsrisiken, är mycket bankspecifika.

Resultat

Sammanfattningsvis äventyras ingen banks eller bankgrupps kapitaltäckning i scenariot. Kreditförlusterna och nedskrivningarna på aktier, fastigheter eller obligationer anstränger bankernas resultat, som klart minskar från 2007 års nivå. En positiv inverkan på resultatet har räntenettet, som ökar när räntorna stiger. Resultatet är att kapitaltäckningen kan upprätthållas utan att förlustbuffertar³ behöver utnyttjas. Tabell 2 sammanfattar stresstestens effekter på bankernas och bankgruppernas resultat.

3 Med förlustbuffert avses här en kalkylmässig förlustbuffert mellan bankens kapitalbas och en kapitaltäckningsgrad på 8 %.

Tabell 2. Resultatförsämringar i bankerna/bankgrupperna enligt scenariot, förändring från 2007 års nivå

RESULTATFÖRÄNDRINGAR JÄMFÖRT MED 2007	År t+1	År t+2	År t+3
Bankverksamhet totalt, mn euro	-1439	-872	-882
Bankverksamhet i genomsnitt, %	-40	-41	-33
Största försämring, %	-57	-94	-88

Källa: Finansinspektionen.

Resultaten bör ses i förhållande till det valda scenariot och hänsyn bör tas till faktorer som förbättrar kapitaltäckningen.

Närmare upplysningar lämnas av

bankinspektör Jan Nokkala, telefon 010-831 52 27.

Minskade investerings- och provisionsintäkter drog ned bankernas lönsamhet

Den finländska banksektorns sammanräknade resultat under januari–juni 2008 exkl. poster av engångskaraktär försämrades med ca 5 % jämfört med motsvarande period året innan. Skillnaderna i resultatutveckling mellan de enskilda aktörerna var betydande; Nordea Bank Finlands resultat steg med nästan en femtedel, Sampo Bank-koncernens resultat exkl. engångsposter var oförändrat och OP-Pohjola-gruppens resultat sjönk med närmare en tredjedel. I de flesta finländska bankerna försvagades resultatet under första halvåret jämfört med första halvåret 2007, men de största inhemska bankernas verksamhet var fortfarande klart lönsam. De globalt stigande riskpremierna och sjunkande aktiekurserna speglades i de finländska bankerna främst som förluster av investeringsverksamheten och försämrade resultat från spar- och investeringstjänster.

Stigande referensräntor och ökad utlåning till företag drev upp räntenettet

Till följd av stigande referensräntor och fortsatt stor efterfrågan på krediter fortsatte räntenettet att öka kraftigt under första halvåret och kompenenserade effekterna av den allt dyrare upplåningen. Referensränteuppgången speglas i bankernas räntenetto som en ökning av ränteintäkterna från fordringar bundna till rörlig ränta. Men finanskrisen har klart minskat bankernas övriga intäkter. De stigande räntorna och sjunkande aktiekurserna fick särskilt hushållen att lösa in fond- och aktieplaceringar, vilket minskade värdet på de förvaltade posterna. När allmänhetens intresse för portföljinvesteringar svalnade, sjönk bankernas provisioner för förvaltning, förmedling och emission av värdepapper.

Bankernas egna investeringar och intäkter från investeringstjänster drabbades hårdast

Utom investeringstjänsterna drabbades också bankernas egen investeringsverksamhet. Aktia och OP-Pohjola-gruppen med sina rätt stora investeringsportföljer i försäkringsverksamheten tvingades göra de största nedskrivningarna. Eftersom värdepapperen i bägge grupperna har klassificerats som finansiella tillgångar som kan säljas, speglas förändringarna i verkligt värde i en minskning av eget kapital.

De lokala bankernas och Ålandsbankens resultat sjunker

Lokalandelsbankernas rörelseresultat för januari–juni 2008 sjönk med 6 % jämfört med första halvåret 2007. Sparbankernas rörelseresultat sjönk första halvåret med 9 % jämfört med motsvarande period 2007 om man bortser från en engångsintäkt som ökade resultatet med 12 miljoner euro. Båda lokalbanksgruppernas försämrade resultat beror främst på minskade intäkter från investeringsverksamheten jämfört med motsvarande period föregående år. Däremot utvecklades räntenettet och nettointäkterna alltså positivt.

Ålandsbankens rörelseresultat för januari–juni i år sjönk med 24 % jämfört med första halvåret 2007. Mest försvagades lönsamheten på grund av att resultatet av investeringsverksamheten sjönk med omkring en tredjedel och kostnaderna steg med 15 % från motsvarande period året innan. Också provisionsintäkterna minskade under första halvåret med 5 % jämfört med föregående år.

Nordea Markets förbättrade Nordea Bank Finlands resultat

Nordea Bank Finlands halvårsresultat ökade med nästan en femtedel jämfört med januari–juni föregående år. Affärsområdet hushållsbank i Finland utvecklades i samma takt som den övriga banksektorn, men nettointäkterna från finansiella instrument som värderas till verkligt värde ökade med ca 50 %. Nordea Markets, som bedriver sin verksamhet från Finland, har dragit nytta av att efterfrågan på olika sÄkringsprodukter har ökat mycket snabbt under den senaste tiden.

Det försvagade resultatet från investeringsverksamheten tryckte ned OP-Pohjola

OP-Pohjola-gruppens rörelseresultat för första halvåret 2008 minskade med 31 % jämfört med motsvarande period föregående år. Utlåningen och räntenettet utvecklades positivt som i den övriga banksektorn, men det försämrade resultatet från investeringsverksamheten till följd av problemen på finansmarknaden tryckte ned gruppens rörelseresultat. Nettoprovisionerna under januari-juni låg på ungefär samma nivå som under motsvarande period föregående år.

Fortsatta svårigheter för Sampo Bank

Sampo Bank-koncernens rörelseresultat under januari-juni 2008 låg på ungefär samma nivå som under samma period 2007 om man bortser från engångseffekten av försäljningsintäkter från försäljningen av de baltiska dotterbolagen 2007. Under andra kvartalet 2008 sjönk koncernens provisionsintäkter kraftigt, och också utlåningsutvecklingen var sämre än inom den övriga banksektorn. Att integrationen med Danske Bank skulle medföra stora kostnader var känt, men de extra kostnader som orsakades av tekniska problem har ansträngt Sampo Banks resultat i ovanlig grad under våren. Också minskade intäkter på grund av förlorade kunder har minskat bankernas lönsamhet.

Fortsatt resultatförsämring möjlig

Konjunkturutsikterna har försvagats och samtidigt är inflationsförväntningarna höga. Dessutom har den kris som drabbat de största finansbolagen i USA snabbt fördjupats och oron på de globala finansmarknaderna ökat ytterligare. Hittills har avmattningen i den allmänna ekonomiska aktiviteten och aktiviteten på aktiemarknaden i första hand drabbat bankernas investerings- och provisionsintäkter. Men vid fortsatta vikande konjunkturer och allvarliga problem på finansmarknaderna, kan även de finländska bankernas kärnverksamhet som genererar räntenetton hotas på längre sikt. Även kreditförlusterna kan växa. En särskild utmaning för bankerna är att anpassa konsumtionsnivån till de försämrade intäktsutsikterna. Särskilt bankernas personal- och IT-kostnader har ökat snabbt till följd av expansion och löneökningar.

Närmare upplysningar lämnas av

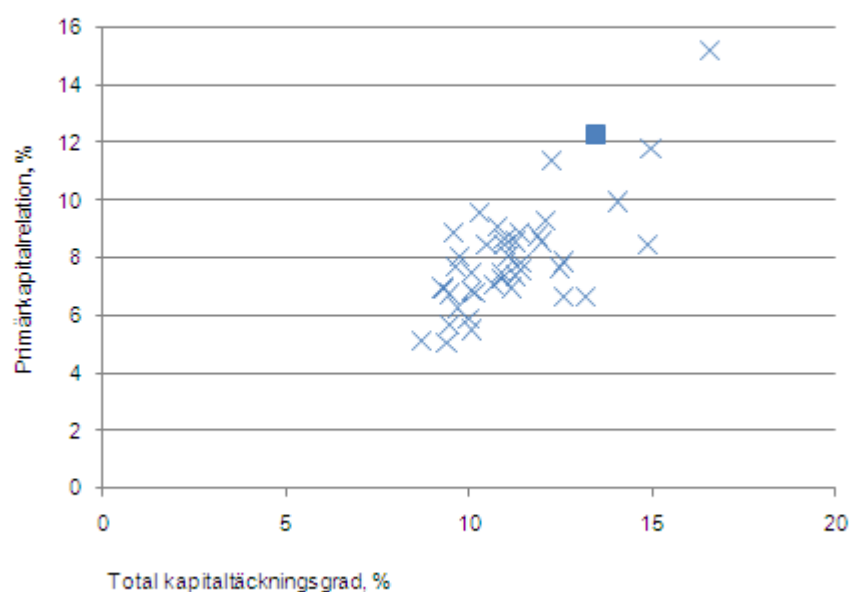
finansanalytiker Anton Tuomisalo, telefon 010-831 53 21.

Svagare kapitaltäckning i de finländska bankerna¹

Den totala kapitaltäckningen i banksektorn fortsatte att minska till genomsnittliga 13,5 % (14,6 % 2008Q1 och 15,1 % 2007Q4), som internationellt sett dock är ett högt tal. Primärkapitalrelationen (Tier 1) låg genomsnittligt på 12,3 %, som är en hög nivå. Att kapitaltäckningen har försvagats i år beror bland annat på att kapitalbasen i Sampo Bank har minskat med ca 500 miljoner euro och kapitalkravet i Nordea Bank Finland ökat med nästan 500 miljoner euro.

1 Termen bank används i denna artikel även om bankgrupperna, bl.a. OP-Pohjola-gruppen, Lokalandelsbankerna och Sparbankerna. Några få banker dominerar i de finländska aggregaten, t.ex. Nordea Bank Finland står för drygt 50 % av kapitalbasen och kapitalkraven i banksektorn.

Total kapitaltäckningsgrad och primärkapitalrelation för banker i Bloomberg European 500 (aggregatet för finländska banker markerat med en kvadrat)

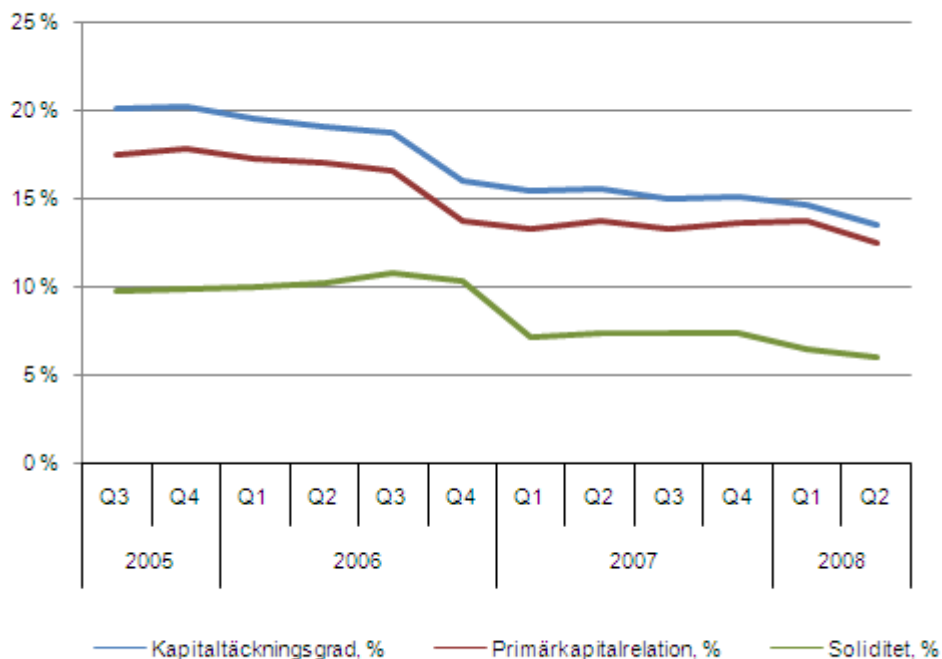

Källa: Finansinspektionen.

Aktia och OP-Pohjola-gruppen, som båda driver försäkringsverksamhet, har med drygt 300 miljoner euro i år skrivit ned det verkliga värdet av finansiella tillgångar som kan säljas. Nedskrivningarna i de finländska bankerna har dock varit blygsamma jämfört med många andra europeiska banker. Till följd av subprimekrisen har de europeiska bankerna i år gjort förluster och nedskrivningar på sammanlagt drygt 90 miljarder euro.

Från och med första kvartalet 2008 tillämpar alla banker Basel II-reglerna. Några större förändringar i kapitaltäckningsgraden har övergången till Basel II dock inte inneburit beroende på de så kallade golvreglerna som begränsar stora kapitaltäckningsminskningar under tre år (se nyhetsbrev 2/2007, som finns enbart på finska och engelska). Däremot har kapitalkrav för operativ risk tagits in som ett helt nytt element i Basel II. För att underlätta jämförelser redovisas i diagrammet nedan även soliditeten (eget kapital/balansomslutning) x 100), som beräknas på samma sätt som före de nya Basel II-reglerna.

Total kapitaltäckningsgrad, primärkapitalrelation och soliditet i den finländska banksektorn

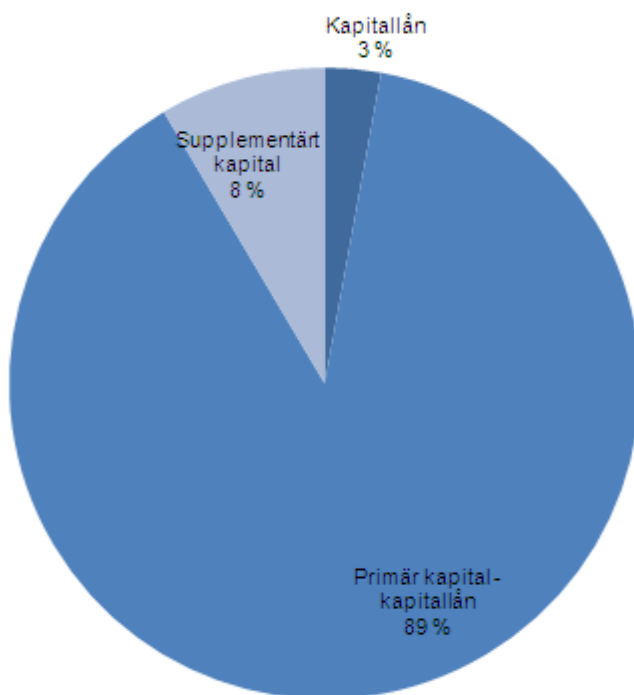
Källa: Finansinspektionen.

Det finns betydande skillnader i kapitaltäckning mellan de finländska bankerna: den totala kapitaltäckningen varierar mellan 10,3 % och 22,2 %. I samtliga banker förefaller kapitaltäckningen dock ligga på en skälig nivå, eftersom den ligger över de rätt konservativa nivåerna 10 % (total kapitaltäckningsgrad) och 6 % (primärkapitalrelation). Minimikraven är 8 % respektive 4 %.

Fortsatt god kvalitet på kapitalbasen

Det primära kapitalet utgör drygt 90 % av bankernas kapitalbas. Andelen ökade något under första halvåret. Kapitallånen stod för knappt 3 % av det primära kapitalet och de har fortsatt legat på en stabil nivå i år. Den supplementära kapitalbasen, som till största delen består av debenturlån, har likaså legat på en nästan oförändrad nivå. En bidragande orsak kan vara marknadsläget, som inte har varit särskilt gynnsamt för emission av kapital- och debenturlån. I år har de finländska bankerna inte i någon större utsträckning skaffat ny finansiering i form av eget kapital. Däremot har de europeiska bankerna generellt sett varit rätt aktiva, dvs. de har skaffat primärt och supplementärt kapital för sammanlagt drygt 90 miljarder euro. De finländska bankernas passivitet kan förklaras av obetydliga nedskrivningar, relativt goda resultat och hög kapitaltäckning.

Kapitalbasens sammansättning i banksektorn i juni 2008

Källa: Finansinspektionen.

Minskade kapitalkrav för kreditrisk

Minimikapitalkraven för Basel II-bankerna dominerades av kapitalkravet för kreditrisk med dess andel på närmare 90 %. Bankerna hade under första halvåret 2008 ännu inte i nämnvärd utsträckning dragit nytta av de minskade Basel II-kapitalkraven för kreditrisk. Nordea Bank Finland är tills vidare den enda bank som fått tillstånd att använda en metod baserad på intern riskklassificering (IRB) för beräkning av en del av exponeringarna. De små bankerna, som i regel började använda schablonmetoden enligt Basel II vid början av 2007, kunde dra nytta av de minskade kapitalkraven framför allt i fråga om exponeringar med säkerhet i fastighet (bostadslån).

Även de banker som under en övergångsperiod beräknade sina kapitalkrav för kreditrisk enligt Basel I har från och med 2008 beräknat kapitalkravet för kreditrisk med schablonmetoden. I fortsättningen kommer kapitalkraven att minska märkbart när IRB-metoder börjar tillämpas av nya banker och för nya exponeringsklasser.

Fortsatt låga kapitalkrav för marknadsrisk

I de flesta företag under tillsyn har kapitalkravet för marknadsrisk ökat under våren 2008. Kapitalkraven för marknadsrisk är dock små jämfört med kapitalkraven för kreditrisk.

I banker som aktivt handlar med värdepapper ligger kapitalkravet för marknadsrisk i regel under 2 % av kapitalbasen. Däremot har banker som fokuserar på investeringstjänster procentuellt sett högre kapitalkrav för marknadsrisk än andra inläningsbanker, eftersom de har mindre utlåning. Till en viss del beror kapitalkravets fördelning på kreditrisk respektive marknadsrisk på om de relativt stora likviditetsbuffertarna för skuldebrev redovisas i finansieringsverksamheten eller i handelslagret.

Kapitalkrav för operativ risk gäller alla företag under tillsyn

Kapitalkravet för operativ risk räknas ut genom att genomsnittsvärdet av de resultatposter i de tre senast föregående boksluten som ingår i den så kallade intäktsindikatorn viktas med faktorn 0,15. I Nordea Bank

Finland, Sampo Bank och vissa andra utlandsägda företag som står under Finansinspektionens tillsyn beräknas kapitalkravet enligt schablonmetoden eller internmätningmetoden beroende på vilken metod moderföretaget tillämpar.

Från och med 2008 tillämpas kapitalkrav för operativ risk på alla sådana företag under tillsyn som avses i direktivet. För de banker som i juni 2007 beräknade kapitalkrav för operativ risk hade det totala kapitalkravet för denna riskkategori ökat med ca 43 miljoner euro fram till slutet av juni 2008. Kapitalkravet för operativ risk i förhållande till det totala kapitalkravet varierar avsevärt i bankerna beroende på verksamhetens art. I en stor bankkoncern stod den operativa risken för ca 10 % av det sammanräknade kapitalkravet, medan motsvarande siffra i en bank med mer ensartad verksamhet var ca 50 %.

Varierande kapitaltäckningsgrad i finans- och försäkringskonglomeraten

I Finland finns tre finländska finans- och försäkringskonglomerat, av vilka två är finansdominerade och ett försäkringsdominerat. Aktia och OP-Pohjola-gruppen är finansdominerade konglomerat, medan Tapiola är ett försäkringsdominerat konglomerat.

Finans- och försäkringskonglomerat är koncerner med både bank- och försäkringsverksamhet. För banker, värdepappersföretag och försäkringsbolag som hör till ett finans- och försäkringskonglomerat beräknas kapitaltäckningsgraden för de enskilda bolagen på normalt sätt enligt reglerna för respektive sektor. Till den extra tillsynen över finans- och försäkringskonglomerat hör också att beräkna kapitaltäckningsgraden för konglomeratet. Detta syftar till att säkerställa att konglomeraten som helhet är kapitalstarka.

Kapitaltäckningsgraden för finans- och försäkringskonglomerat räknas som konglomeratets kapitalbas/kapitalkravet för konglomeratets riskexponeringar. Kapitaltäckningsgraden ska vara minst 1. I allmänhet är kapitaltäckningsgraden högre i försäkringsdominerade konglomerat än i bankdominerade konglomerat. Detta beror på att kapitaltäckningskraven är olika för bank- och försäkringsbranscherna även om de på konglomeratnivå har harmoniserats.

Sålunda uppvisar det försäkringsdominerade Tapiola den högsta kapitaltäckningsgraden (3,37) beräknad enligt lagen om finans- och försäkringskonglomerat. Detta innebär att Tapiolas kapitalbas är 3,37 gånger större än det lagstadgade minimikravet. I de bankdominerade konglomeraten är motsvarande kapitaltäckningsgrad lägre: i OP-Pohjola-gruppen 1,48 och i Aktia 1,15.

I aggregaten står bankverksamheten för ca 85 % av det sammanräknade kapitalkravet. Återstoden (15 %) är fördelad lika på liv- och skadeförsäkringsverksamhet. Med en kapitaltäckningsgrad på 1,58 vid slutet av juni på aggregerad nivå kan konglomeraten anses ha en tillfredsställande kapitaltäckning.

Närmare upplysningar lämnas av

finansanalytiker Janne Kainu, telefon 010-831 53 69.

Fortsatt stark efterfrågan på lån, tecken finns på försämrad kreditkvalitet

Utlåningen fortsatte att växa relativt kraftigt

Enligt Finlands Banks statistik uppgick de monetära finansinstitutens utlåning i juli till 152,1 miljarder euro, vilket var 13,2 % mer än ett år tidigare. Bostadslånen och konsumtionskrediterna ökade fortsättningsvis kraftigt, om än i lägre takt än i fjol; vid slutet av juli var ökningstakten i utlåningen till hushållssektorn allttjämt 10,2 %. Tillväxttakten i utlåningen till icke-finansiella företag var fortsatt hög, i juli på årsbasis hela 19,9 %. Den ovanligt höga utlåningstakten kan delvis tillskrivas det faktum att de icke-finansiella företagen har ersatt sin finansiering direkt från marknaden med banklån, som under den finansiella oron har visat sig vara förmånligare än marknadsfinansiering.

Hushållens benägenhet att ta lån beräknas minska

I augusti betraktade företagen fortfarande konjunkturläget som normalt, medan förväntningarna om den närmaste framtiden var alltmer dämpade. Det allmänna konjunkturläget väntades dock klart försämrats mot slutet av året och vid årsskiftet.¹ Företagens upplåning antogs under året framöver fortsättningsvis öka något. Hushållens benägenhet att ta lån väntades däremot minska.²

Enligt konsumentbarometern³ är konsumenternas förväntningar om utvecklingen av ekonomin och sysselsättningen i Finland fortsatt pessimistiska. Också konsumenternas syn på den egna ekonomin är försiktigare än på tio år, trots att den egna ekonomin och sparmöjligheterna bedöms som goda. Att ta lån anses inte lönsamt. Resultaten tyder på att toppen av hushållens efterfrågan på lån måhända har passerats.

1 Finlands Näringsliv EK, Konjunkturbarometer, augusti 2008.

2 Finansbranschens Centralförbund, Bankbarometer 2/2008.

3 Statistikcentralen, Konsumentbarometer, augusti 2008.

Osäkerheten på bostadsmarknaden och höjda räntor dämpar hushållens efterfrågan på lån

Den rätt låga räntenivån under de senaste åren har i snabb takt trissat upp efterfrågan på bolån med högre bostadspriser som följd. Samtidigt har bostäderna i genomsnitt blivit större och återbetalningstiderna avsevärt längre.

Enligt Statistikcentralen steg de nominella priserna på bostäder i hela landet ännu i april–juni jämfört med motsvarande kvartal i fjol. Realpriserna håller dock redan på att sjunka och de nominella priserna har tydligen i vissa områden slutat stiga. Osäkerheten på bostadsmarknaden speglas också i längre försäljningstider för äldre bostäder. Försäljningen av förstabostäder och nya bostäder har mattats av framför allt i huvudstadsregionen. Byggbolagen har också fler osålda färdiga bostäder än tidigare. Eftersom den ekonomiska tillväxten visar tecken på avmattning och räntorna stiger har konsumenterna blivit alltmer försiktiga med att ta bostads- och konsumtionslån. Stigande lånekostnader för bolån leder initialt till minskad efterfrågan på konsumtionslån.

I det förändrade marknadsläget har efterfrågan på bolån sjunkit med 2,5 procentenheter på årsbasis. Trots det var den årliga ökningstakten i juli 11,1 %. Exempelvis svenskarna har i år tagit 6 % mindre bolån än i fjol. Av utlåningen på 91,6 miljarder euro till hushåll per den 31 juli utgjorde bolånen 65,9 miljarder euro. Även tillväxttakten i konsumentkrediterna var fortsatt hög: de ökade med 9,2 % på årsbasis och uppgick till 11,9 miljarder euro vid slutet av juli.

Förfallna och oreglerade fordringar fortsatte att öka i bankerna

Förfallna poster i bankerna (lån som varit förfallna och obetalda 30–90 dagar) ökade under 12-månadsperioden fram till slutet av juli med 61 %. Också i procent av bankernas totala utlåning ökade de och uppgick i juli till 0,93 % av utlåningen (0,65 % i juli 2007), vilket tyder på att bankernas lånekvalitet håller på att försämrats. I euro räknat ökade de oreglerade posterna⁴ (lån som varit oreglerade minst 90 dagar) med 43 %.⁵ Trots det utgjorde de endast 0,42 % av utlåningen (0,33 % i juli 2007), och därför kan utlåningen som helhet alltjämt anses hålla god kvalitet. Det finns dock tecken som tyder på att kvaliteten håller på att försämrats. Hushållssektorns andel av alla oreglerade poster i bankerna var ca 55 %.

4 Oreglerade poster = summa oreglerade poster (oreglerade minst 90 dagar) + garantifordringar + nollräntefordringar utanför koncernen.

5 Uppgifterna för Sampo Bank är från april 2008.

Nedskrivningarna fortsatte att öka

Nettonedskrivningarna försvagade bankernas resultat vid slutet av juli 2008 med 34 miljoner euro mot ca 3 miljoner euro året innan. I procent av utlåningen uppgick bruttonedskrivningarna på 118 miljoner euro endast till 0,08 %, dvs. lika mycket som året innan. Procenttalet ligger fortsättningsvis klart under det långfristiga genomsnittet.

Företagssektorn står alljämt för en mycket liten andel av problemkrediterna

Bankernas förfallna utlåning till icke-finansiella företag var ca 75 % större än året innan. I procent av den totala utlåningen till sektorn utgjorde den 0,51 % i slutet av juni (0,37 % i juni 2007). Den årliga ökningstakten i de oreglerade lånen var 18 % medan den i procent av utlåningen till sektorn uppgick till 0,28 %, dvs. ungefär lika mycket som i juni 2007. Trots den kraftiga tillväxten i utlåningen till sektorn har andelen problemkrediter hittills varit rätt liten.

Konkurserna har ökat något

Enligt Statistikcentralen var antalet anhängiggjorda konkurser i januari–juli 7 % större än under motsvarande period i fjol. Inom huvudnäringsgrenarna tillverkning, gruvdrift och energiförsörjning ökade antalet konkurser mest, dvs. med 28 %.

Betalningsanmärkningarna för konsumtionskrediter har ökat

Antalet nya betalningsanmärkningar på privatpersoner sjönk med 2,9 % jämfört med första halvåret 2007. Ändå ökade antalet personer med betalningsanmärkningar från motsvarande period i fjol, vilket berodde på att en stor del gällde personer som redan tidigare hade betalningsanmärkningar. Antalet indrivningsdomar på grund av nya betalningsanmärkningar ökade med ca 15 %, främst på grund av betalningsanmärkningar för konsumentkrediter. Betalningsanmärkningarna för små lån, s.k. snabb lån, har klart börjat hopa sig i åldersgruppen 18–24 år.⁶

6 Suomen Asiakastieto Oy, 8.7. 2008.

Hushållens problemkrediter har ökat

Hushållens förfallna lån ökade på årsbasis med 39 % och utgjorde 0,73 % av utlåningen till sektorn vid slutet av juni (0,58 % i juni 2007). Hushållens oreglerade lån, som är ett mått på lånebetalningsförmågan, ökade med 22 % på årsbasis. I procent av utlåningen till sektorn ökade de en aning, till 0,39 % (0,35 % i juni 2007). Bankernas oreglerade poster i förhållande till exponeringarna är dock ringa jämfört med krisåren då hushållens oreglerade lån uppgick till flera procent.

De stigande marknadsräntorna under den senaste tiden har lett till längre återbetalningstider för bolån med rak amortering och avsevärt högre lånekostnader för annuitetslån. Enligt Suomen Rahatietos beräkningar har ett lån på 20 år kunnat förvandlas till ett lån på 30 år till följd av räntehöjningar. När det gäller långa bolån blir räntebetalningen lätt större än månadsamorteringen, och då måste amorteringsplanen omförhandlas.

Bostadsproblemen inom hushållssektorn koncentreras i allt högre grad till unga barnfamiljer, och en del av dem blir tvungna att omförhandla sina bolån eller i värsta fall byta boendeform. Bankerna beviljar nu alltmer bolån med amorteringsfria perioder och erbjuder lån med räntetak som ett slags försäkring mot höjd ränta. Bolåntagarna har dock mindre svängrum än tidigare, eftersom inte bara lånekostnaderna utan också levnadskostnaderna har stigit snabbt i år.

Hushållens skuldsättning ökar

Skuldsättningsgraden, som visar hushållens skuldutveckling i genomsnitt, har under de fyra senaste åren märkbart ökat. Skuldsättningsgraden, dvs. hushållens skulder i förhållande till den disponibla årsinkomsten, beräknas öka till 107,5 % i år och till 113 % nästa år.⁷ I Finland är hushållens skuldsättningsgrad trots detta lägre än det internationella genomsnittet. I jämförelse med andra länder har skuldsättningen i hushåll med bolån ökat framför allt i Danmark och Holland, men också i Irland, Storbritannien och Frankrike.

7 Finansbranschens Centralförbund, Kotitalouksien varat ja velat (hushållens tillgångar och skulder), 4.6.2008.

Vikande konjunkturer hotar bolåntagarna

Medan de allt osäkrare konjunkturutsikterna och räntehöjningarna har dämpat hushållens efterfrågan på lån, har utlåningsökningen framför allt i företagssektorn varit fortsatt kraftig. Som helhet betraktat har betalningssvårigheterna i hushållssektorn inte ökat särskilt markant i år tack vare att sysselsättnings- och inkomstutvecklingen hittills varit god. Det viktigaste skälet till att bolåntagarna fallerar är att inkomsterna av olika orsaker har minskat. De största skuldproblemen är koncentrerade bara till en del av hushållen med bo- och konsumtionslån. En markant försämring av ekonomin och sysselsättningen kommer dock att leda till att antalet hushåll med problemkrediter och betalningssvårigheter ökar ytterligare. Läget förvärras av att marknadsränteuppgången som fick sin början i finansmarknadskrisen redan i ett års tid har medfört ökade lånekostnader för bolåntagarna.

Närmare upplysningar lämnas av

bankinspektör Seppo Pitkänen, telefon 010-831 5376.

De finländska bankernas likviditet klarar marknadsoron

Den internationella finansmarknaden

Så sent som för drygt ett år sedan fanns det gott om likviditet på finansmarknaden till ett förmånligt pris. Samtidigt sökte investerarna intäkter av nya komplicerade investeringsprodukter med en mer komplex, mindre likvid och mindre genomsynlig riskprofil jämfört med traditionella investeringar. I takt med ökade kreditförluster för subprime-bolån började riskerna uppdragas men inte hur stora de var och var de förekom. Det ledde till ett stort misstroende mellan banker och andra marknadsaktörer.

På den internationella finansmarknaden är ryktena seglivade och marknadsaktörernas misstroende mot den finansiella sektorn lever kvar. Krisen i finansvärlden fördjupades ytterligare i september då stora finans- och försäkringsinstitut drevs till stora omstruktureringar och oklarhet rådde om de direkta och indirekta konsekvenserna för marknadsaktörerna. Läget är således alltför högst osäkert och marknadslikviditeten sällsynt svag. Marknadsläget väntas inte heller snabbt återgå till det normala.

Den finansiella krisen gör upplåningen dyrare för bankerna

Kostnaderna för bankernas upplåning består av riskfri ränta och en riskpremie. Misstroendet ledde till ökade riskpremier för upplåningen, framför allt på grund av kreditrisk. Riskpremierna har varit fortsatt höga, eftersom den svaga marknadslikviditeten och den fortsatta osäkerheten har medfört ytterligare förluster och nedskrivningar och de samlade effekterna fortfarande inte kan bedömas.

De ökade riskpremierna höjer priset på marknadsfinansiering för bankerna. Bankerna måste refinansiera sig till högre kostnader när lånen förfaller till betalning. Särskilt höga är kreditriskpremierna för långfristig upplåning med en löptid över ett år, vilket har direkta återverkningar på priset på finansieringen. Den hårdnade inlåningskonkurrensen har också fått bankernas marginaler att krympa, även om inlåning fortfarande är den förmånligaste finansieringsformen för banker.

Bankerna förberedda på att läget blir långvarigt

De finländska bankerna har fortsatt god likviditet. Riskpremierna och framför allt priset på långfristig finansiering har varit höga redan över ett år. Tack vare sitt goda anseende har de finländska bankerna hittills inte drabbats lika hårt av marknadsoron som många europeiska och amerikanska banker. Dessa har gjort stora nedskrivningar på sina subprime-investeringar och deras likviditet och kapitaltäckning är ansträngdas. De högre finansieringskostnaderna försvagar bankernas lönsamhet, även om de på den finländska marknaden successivt har bakats in i låneräntorna. De finländska bankerna har alltför väl kunnat refinansiera efterfrågan på lån.

Förtroendet för de finländska bankerna har inte rubbats och deras ställning på marknaden är relativt god. Tillgången till finansiering har inte berett några problem under det gångna året. Bankerna har stora likvida reserver för tillfälliga störningar, även så stora som chockreaktionerna på marknaden i september 2008. Frånsett de extrema orosdagarna har de finländska inlåningsbankerna lyckats väl i sin kortfristiga upplåning. Kortfristigare finansiering har också flutit in i form av inlåning. Bankerna har inte haft några problem med tillgången till långfristig marknadsfinansiering men priset har varit mycket högt. Vid fortsatt marknadsoro är det särskilt viktigt för bankerna att bevaka likviditetsriskerna.

Bankerna är förberedda på att läget blir långvarigt och tar i sin likviditetsriskhantering hänsyn till det osäkra marknadsläget. De likvida reserverna tjänar som buffert mot stora överraskande marknadsstörningar i likhet med den som upplevdes i september. Bankerna inte bara bygger upp stora likviditetsreserver utan begränsar också sitt beroende av kortfristig finansiering och tillgodoser sina refinansieringsbehov på förhand för att vara mindre känsliga för chockreaktioner på marknaden.

Inlåningen fortsatte att växa kraftigt hela våren

Inlåningen började redan hösten 2007 öka i en betydligt högre takt än under tidigare år, då investerarna sökte säkra investeringsobjekt. Takten ökade ytterligare under våren och sommaren. Bankinlåningen uppgick till 102 miljarder euro i juni (årlig förändring +16,7 %)¹. Mest ökade den tidsbundna inlåningen, med drygt 50 % från juni 2007. Konkurrensen om tidsbunden inlåning hårdnade på våren och fick bankernas räntemarginaler att krympa. Inlåningsfinansiering är fortfarande förmånligare än marknadsfinansiering. Två tredjedelar av insättningarna ligger på transaktionskonton med låga räntor, vilket bidrar till att hålla de totala kostnaderna för inlåningsfinansiering på en låg nivå.

Inlåningen täckte i genomsnitt 74 % av bankernas utlåning till allmänhet och offentlig sektor. För flera banker, såsom lokalbankerna, har inlåningsfinansieringen ännu större betydelse. Nyckeltalet steg något under 2007 efter att ha visat en nedåtgående trend under flera år. Inlåningsfinansiering kan betraktas som en stabilare finansieringskälla än marknadsfinansiering, vilket minskar bankernas känslighet för störningar på marknaden.

1 Källa: Finlands Banks statistiska översikt Finansmarknaden 8/2008.

Priset på långfristig marknadsfinansiering fortsatt högt

Tillgången till långfristig finansiering var alltså god under det gångna året, men priset var fortfarande mycket högt. Därför har knappt några obligationslån alls emitterats. Tack vare den positiva inlåningstrenden har bankerna inget akut behov av långfristig finansiering, även om mindre emissioner har förekommit för att säkra en diversifierad finansiering. Bankerna är förberedda på att det ansträngda likviditetsläget håller i sig.

Finansiering från hypoteksbankerna har fått ökad betydelse under kreditkrisen. Också priset på finansiering genom säkerställda obligationer mot säkerhet i fastighet (hypoteksobligationer) har stigit men betydligt mindre än priset på obligationslån utan säkerhet. Något finansieringsbehov fanns inte hösten 2007 men under våren och sommaren har hypoteksobligationer åter getts ut. Säkerställda hypoteksobligationer har vanligen emitterats för att skaffa mycket långfristig finansiering men de obligationer som emitterats under de senaste tolv månaderna har en löptid på bara ett par år. Sådan refinansiering väntas fortsätta att öka procentuellt inom bolånefinansieringen. Andelen är hög redan nu då ca 10 % av de utestående bolånen redovisas över hypoteksbankernas balansräkningar.

Marknadsfinansieringen består huvudsakligen av kortfristig upplåning på penningmarknaden

Den kraftiga inlåningsökningen sedan hösten 2007 har minskat behovet av marknadsfinansiering. Långfristig finansiering är alltså betydligt dyrare än före krisen. Emissionerna av nya långfristiga obligationslån har varit få och förfallna lån har endast delvis ersatts med långfristig finansiering. Inlåningsbankernas utestående obligationslån uppgick till 15,5 miljarder euro i juni (årlig förändring -9 %). Kortfristig finansiering upptogs främst genom bankcertifikat. De utestående bankcertifikaten uppgick till 38 miljarder euro i juni (årlig förändring +10,5 %).

Obligationslån som förföll till betalning under våren gjorde att den genomsnittliga löptiden för marknadsfinansiering blev ännu kortare. De nyemitterade obligationslånen hade nämligen allt kortare löptid, vilket således också har påverkat den genomsnittliga löptiden för finansieringen. Av inlåningsbankernas utestående obligationslån och bankcertifikat hade nästan 80 % en löptid upp till ett år och 39 % en löptid upp till tre månader. Motsvarande siffror för juni 2007 var 66 % och 33 %.

Kortare löptider för marknadsfinansieringen ökar den strukturella finansieringsrisken i och med den högre refinansieringsrisken. Det är nödvändigt att se till att andelen långfristig finansiering är tillräcklig även i ett krävande marknadsläge. Diversifiering och geografisk spridning av marknadsfinansieringen är också ägnad att minska tillgångs- och prisriskerna för refinansiering.

Ökade likvida tillgångar

Beräknat på myndighetsrapporteringen har det finansiella underskottet för en månad, dvs. skillnaden mellan kassaflöden som förfaller inom en månad, ökat under det senaste året. Det beror på kortare löptider för marknadsfinansiering och ökad kortfristig tidsbunden inlåning. Sammanlagt uppgick bankernas finansiella underskott för en månad till drygt 14 miljarder euro i juni. Trots det större finansiella underskottet är bankernas likviditetsläge fortsatt gott. Den kraftiga inlåningsökningen har förbättrat likviditeten och buffertarna av likvida tillgångar har byggts på sedan sommaren 2007. Summan av kontanter och olika skuldebrev som är belåningsbara i centralbanker ökade i juni till över 13 miljarder euro. I ett marknadsläge med svag likviditet är det viktigt att bankerna har en buffert av likvida lågriskpapper som vid behov snabbt kan omsättas i pengar eller belånas.

Den ökade inlåningen har minskat bankernas beroende av marknadsfinansiering. Tack vare den goda inlåningsutvecklingen har bankerna lyckats bevara sin mångsidiga finansiella struktur trots de kortare löptiderna för marknadsfinansiering.

Inlåning från och utlåning till allmänhet och offentlig sektor, miljarder euro

Källa: Finansinspektionen.

Inlåning i procent av utlåning till allmänhet och offentlig sektor

Källa: Finansinspektionen.

Närmare upplysningar lämnas av
bankinspektör Meri Rimmanen, telefon 010-831 53 79.

Låga ränterisker i banksektorn

De nästan oavbrutet stigande räntorna i euroområdet under de senaste tre åren och den kraftigt ökade utlåningen under flera år har inte ökat bankernas ränterisker. Inte heller turbulensen på räntemarknaden har ökat ränteriskerna i kärnverksamheten, eftersom den ökade osäkerheten åtminstone inte tills vidare haft några större konsekvenser för balansstrukturen i banksektorn.

I de finländska inlåningsbankerna har både den absoluta inkomstrisken och inkomstrisken i procent av finansnettot varit nästan oförändrade jämfört med läget vid utgången av 2007. Inkomstrisken till följd av en ränteuppgång på en procentenhet var 435 miljoner euro vid utgången av juni 2008 (436 miljoner euro vid utgången av 2007) och 13 % (13 %) av finansnettot vid årsskiftet. Med andra ord, när marknadsräntorna stiger med en procentenhet ökar finansnettot i banksektorn med drygt 400 miljoner euro. Investeringsrisken förenad med räntekänsliga instrument som innehåller enbart för handel ökade däremot under det gångna året något och var -467 miljoner euro (-418 miljoner euro).

Marknaden räknar med en nedgång i de korta penningmarknadsräntorna i euroområdet med ca 0,5 procentenheter nästa år. En ränteförändring i den storleksordningen skulle minska finansnettot i banksektorn med ca 7 % men inte äventyra bankernas kapitaltäckning.

Ränteriskmått

Via den regelbundna rapporteringen bevakar Finansinspektionen ränteriskerna i bankernas finansieringsverksamhet och prISRISKerna i handelslagret (investeringsrisk). Med ränterisken i finansieringsverksamheten (banking book) avses bankens alla andra risker utom risker i handelslagret till följd av förändringar i räntenivån. Förändringar i räntenivån medför både inkomstrisk och nuvärdesberäknad ränterisk för bankerna.

Med inkomstrisk avses effekten av löptidsobalanserna mellan bankens tillgångar och skulder på finansnettot under ett år vid stigande marknadsräntor och med antagande om en oförändrad balansstruktur. Finansinspektionen har redan i flera års tid övervakat inkomstrisken i banksektorn.

Med nuvärdesberäknad ränterisk avses en nedgång i det ekonomiska värdet (nuvärdet) för räntekänsliga poster i finansieringsverksamheten (banking book) till följd av förändringar i räntenivån. Med ekonomiskt värde avses det diskonterade väntevärdet för nettokassaflödena av posterna i finansieringsverksamheten. Enligt kapitaltäckningsdirektivet för banker (2006/48/EG) ska Finansinspektionen bevaka bankernas nuvärdesberäknade ränterisker. Därför har Finansinspektionen infört riskrapportering för banker enligt nuvärdesmetoden från och med ställningen vid slutet av juni 2008.

Ränterisken i handelslagret ska täckas i pelare 1 i de nya kapitaltäckningsreglerna (Basel II). Ränterisken i finansieringsverksamheten är däremot en av de viktigaste marknadsriskkategorierna enligt pelare 2. Bankerna ska själva identifiera och analysera ränterisken och avsätta tillräckligt med kapital för att täcka den.

Bägge ränteriskmått för finansieringsverksamheten är väsentliga och kompletterar varandra. Genom inkomstriskmålet kvantifieras och hanteras osäkerheten om utvecklingen i bankens räntenetto till följd av ränteförändringar. Eftersom räntenettet utgör en viktig del av intäkterna från traditionell bankrörelse spelar inkomstriskhanteringen en viktig roll för hanteringen av osäkerheterna kring bankernas kassaflöden.

Nuvärdesmetoden analyserar ränteriskerna mot bankens ekonomiska värde. Riskhanteringen ska skydda mot nedgångar i ekonomiskt värde till följd av oväntade ränterörelser. Med andra ord syftar nuvärdesmetoden till en övergripande hantering av bankens balansrisker, medan inkomstriskhanteringen ska garantera banken ett tillräckligt kassaflöde i alla lägen.

Det enklaste och vanligaste sättet att hantera ränterisker i finansieringsverksamheten är att se till att löptidsobalanserna mellan tillgångarna och skulderna inte växer. Säkringen av inkomstrisker och nuvärdesberäknade ränterisker i balansräkningen sker till största delen uttryckligen med motsatta balansposter.

De svällande balansräkningarna speglas inte i bankernas inkomstrisker

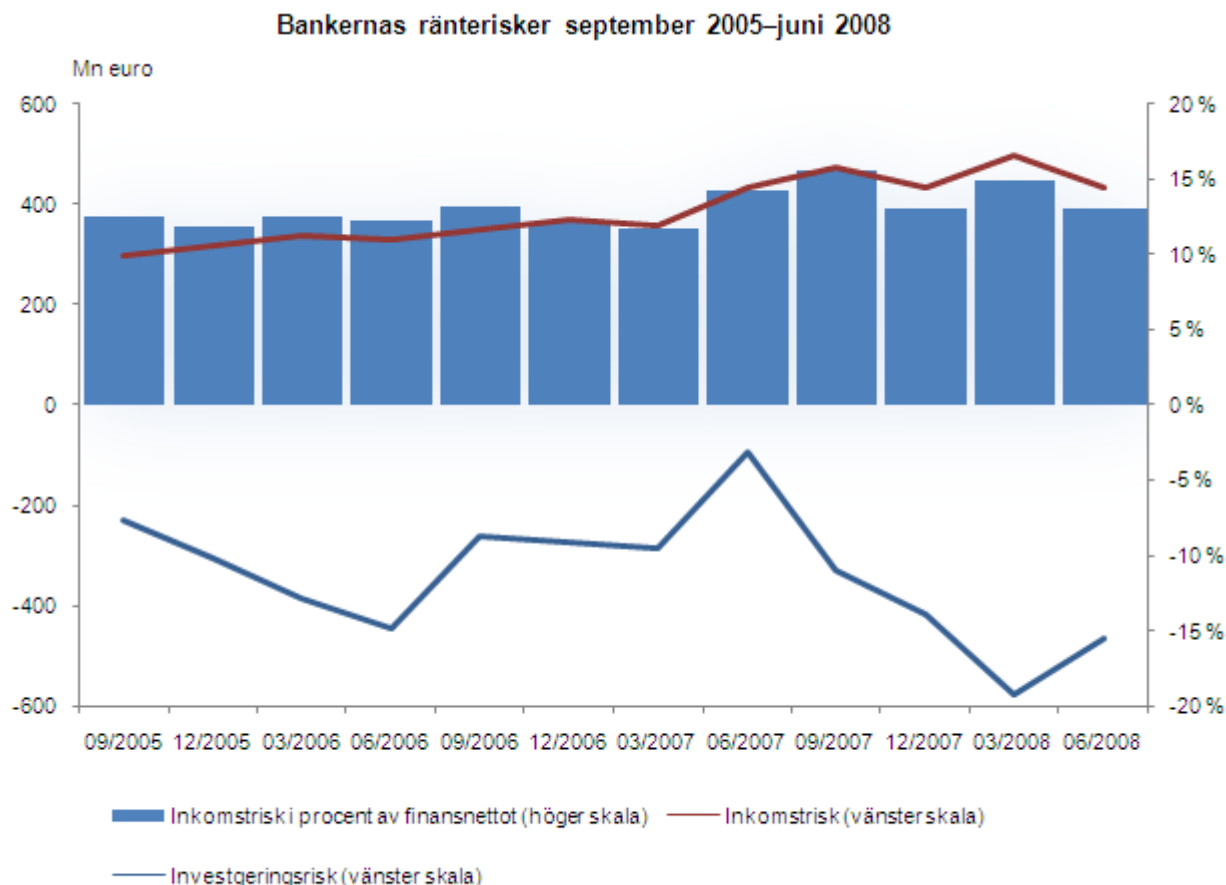
Bankernas balansräkningar har ökat kraftigt under det gångna året och därmed också balansposterna i inkomstriskanalysen. De svällande balansposterna har dock inte ökat den sammanlagda inkomstrisken i banksektorn, och därför har också inkomstrisken i procent av finansnettot legat kvar på en måttlig nivå.

Av skuldposterna i balansräkningen har de kortfristiga skulderna till kreditinstitut och tidsbunden inlåning från allmänheten ökat mest, medan fordringarna på allmänheten (bolån) och kreditinstitut ökade mest på tillgångssidan. Fordringarna ökade snabbare än skuldposterna framför allt vid korta löptider, vilket bidrog till att öka inkomstrisken i balansräkningen, men effekten eliminerades genom derivatsäkringar. Ränteswappar var de överlägset vanligaste derivatkontrakten.

Valutaposternas andel av inkomstrisken har åter stigit något från årsskiftet. Från 29 % vid utgången av 2007 hade andelen ökat till 44 % före slutet av juni 2008. De viktigaste valutorna utöver euron var svenska och danska kronan och US-dollar.

Investeringsrisken i handelslagret ökade något

Investeringsrisken i handelslagret ökade under det gångna året till -467 miljoner euro (-418 miljoner euro). Det berodde främst på ökad investeringsrisk i poster i euro. Negativ räntekänslighet innebär att värdet på kontrakten sjunker då räntekurvan stiger med en procentenhet för alla löptider. Investeringsrisken kan nästan helt förklaras av ökat marknadsvärde för handelslagret.

Källa: Finansinspektionen.

Nuvärdesberäknade riskerna i banksektorn låga

Beräknad enligt nuvärdemetoden kan ränterisken i banksektorn betraktas som mycket låg.

Vid en plötslig ränteökning på två procentenheter skulle nuvärdet för banksektorns balansräkning minska med ca 200 miljoner euro, vilket motsvarar cirka en procent av bankens kapitalbas. Den aggregerade risken är betydligt lägre än risknivån enligt kapitaltäckningsdirektivet som föreskriver att det ekonomiska värdet till följd av en ränteförändring på ± 2 procentenheter får sjunka med högst 20 % av kapitalbasen. Det låga risktalet förklaras huvudsakligen av de mycket korta löptiderna för de räntekänsliga posterna i finansieringsverksamheten, då de beviljade lånen till största delen är bundna till rörliga marknadsräntor och bankernas egna primräntor och löptiderna för skulder som används till att finansiera utlåning likaså är korta. Det låga nuvärdesberäknade risktalet är en direkt följd av att nuvärdet för tillgången/skulden är mindre känsligt för ränteförändringar ju kortare löptiden är.

Marknadens ränteförväntningar äventyrar inte kapitaltäckningen i banksektorn

Enligt ränteförväntningar beräknade på priset för ränteoptioner som aktivt handlas på marknaden väntas tre månaders Euribor sjunka med cirka en halv procentenhet under nästa år. Marknaden räknar med en betydligt mindre ränteförändring än de chocker på 100 och 200 räntepunkter som använts i analysen ovan. Om detta räntescenario realiseras, minskar bankernas räntenetton med ca 7 % i genomsnitt men kapitaltäckningen äventyras inte.

Den samlade ränterisken i banksektorn inkl. derivathandel: euro + andra valutor (miljoner euro vid en ränteuppgång på en procentenhet)

	30.6.2008	31.12.2007	Förändring
Ränterisk i finansieringsverksamheten (banking book)			
Inkomstrisk	435	436	-0,20 %
Finansnetto (31.12.2007)	3,334	3,334	
Inkomstrisk i procent av finansnettot	13 %	13 %	
Stresstest 1; avistainlåning < 1 mån.	-87	-114	-23,90 %
Stresstest 2; valutor till absolut värde	719	932	-22,90 %
Nuvärdesberäknad ränterisk	100		
Kapitalbas	20,867		
Nuvärdesberäknad ränterisk i procent av kapitalbasen	0,50 %		
Ränterisk i handelslagret (trading book)			
Investeringsrisk	-467	-419	11,50 %
Stresstest 3; valutor till absolut värde	531	533	-0,30 %

Källa: Finansinspektionen.

Definitioner av ränterisk och information om analysmetoderna

I Finansinspektionens analyser indelas ränterisk i inkomstrisk, nuvärdesberäknad ränterisk och investeringsrisk.

Med inkomstrisk avses effekten av löptidsobalanserna mellan bankens tillgångar och skulder på finansnettot under ett år vid stigande marknadsräntor och med antagande om en oförändrad balansstruktur. Finansinspektionen har redan i flera års tid övervakat inkomstrisken i banksektorn.

Med nuvärdesberäknad ränterisk avses en nedgång i det ekonomiska värdet (nuvärdet) för räntekänsliga poster i finansieringsverksamheten (banking book) till följd av förändringar i räntenivån, där ekonomiskt värde avser det diskonterade väntevärdet för nettokassaflödena av posterna i finansieringsverksamheten.

Med investeringsrisk avses en omedelbar förändring av beräknade marknadsvärden för obligationer och derivat i handelslagret vid stigande räntor.

Närmare upplysningar lämnas av

finansanalytiker Matti Koivu, telefon 010-831 52 91.

Nya värdepappersföretag in på marknaden

Antalet värdepappersföretag kommer att öka under de kommande månaderna då de som sökt verksamhetstillstånd inleder sin verksamhet eller fortsätter sin nuvarande verksamhet som värdepappersföretag. De nya aktörerna ökar konkurrensen och breddar verksamhetsfältet då investeringsrådgivning och handel med råvaruderivat blir tillståndspliktig verksamhet.

Investerings tjänster kan tillhandahållas av inhemska kreditinstitut, värdepappersföretag och kapitalförvaltande fondbolag. Också utländska kreditinstitut och värdepappersföretag kan tillhandahålla investerings tjänster antingen över gränsen eller via filial i Finland. Vid utgången av juni 2008 uppgick antalet inhemska värdepappersföretag till 45 (47 st. 30.6.2007). Investerings tjänster tillhandahölls dessutom av tre finländska filialer till utländska värdepappersföretag.

Värdepappersföretagens förvaltrade tillgångar minskade till följd av omstruktureringar

De förvaltrade tillgångarna (i värdepappersföretag, banker och fondbolag) minskade med ca 12 % under året och uppgick till 130 miljarder euro vid slutet av juni. Värdepappersföretagens andel av förvaltrade tillgångar har minskat avsevärt i och med omstruktureringarna i slutet av 2007. Detta speglas också i kapitalförvaltningsintäkterna. Samtidigt som de förvaltrade tillgångarna i värdepappersföretagen minskade med ca 44 %, minskade intäkterna från kapitalförvaltningen på motsvarande sätt med ca 49 %.

Förvaltrade tillgångar i värdepappersföretag

	06/2008	Årlig förändring	Årlig förändring	03/2008	12/2007	09/2007	06/2007
	tusental euro	tusental euro	%	tusental euro	tusental euro	tusental euro	tusental euro
Diskretionär kapitalförvaltning	58 348 767	-40 464 141	-41,0	61 689 928	68 083 393	88 624 983	98 812 908
Därav inhemska investeringsfonder	32 179 365	-23 741 141	-42,5	33 972 290	38 549 806	50 126 611	55 920 506
Konsultativ kapitalförvaltning	7 859 027	-11 164 808	-58,7	7 442 266	7 049 437	19 337 737	19 023 834
Totalt	66 207 794	-51 628 948	-43,8	69 132 194	75 132 830	107 962 720	117 836 742

Källa: Finansinspektionen.

Förvaltrade tillgångar

	06/2008	Årlig förändring	Årlig förändring	03/2008	12/2007	09/2007	06/2007
	tusental euro	tusental euro	%	tusental euro	tusental euro	tusental euro	tusental euro
Diskretionär kapitalförvaltning	89 330 527	-17 836 542	-16,6	93 644 282	103 647 925	105 375 227	107 167 068
Därav inhemska investeringsfonder	47 619 523	-12 549 554	-20,9	50 660 963	56 330 838	58 367 523	60 169 077
Konsultativ kapitalförvaltning	40 638 136	318 002	0,8	38 861 792	39 661 933	40 009 773	40 320 134
Totalt	129 968 663	-17 518 540	-11,9	132 506 074	143 309 858	145 385 000	147 487 203

Källa: Finansinspektionen.

Lönsamheten relativt god

Intäkterna av investerings tjänsteverksamheten uppgick till ca 130 miljoner euro vid utgången av juni 2008 (225 miljoner euro 30.6.2007). Intäktsminskningen beror till största delen på fusioner av större bolag med moderbanken, vilket innebär att bolagens intäkter redovisas i moderbankernas resultaträkning. Om man bortser från företag som under året lämnat eller inträtt i branschen uppgick intäkterna av investerings tjänsteverksamheten till ca 114 miljoner euro vid utgången av juni 2008 (131 miljoner euro 30.6.2007). Det ger en intäktsminskning på ca 13 %.

Kumulativt sett var värdepappersföretagens lönsamhet trots marknadsläget alltså relativt gott, även om rörelsemarginalen sjunkit från tidigare år. Vid utgången av juni uppgick den kumulativa rörelsemarginalen (rörelsevinst/intäkter från investerings tjänster) till 29 % mot ca 45 % i fjol. Administrationskostnadernas andel av intäkterna är större än under jämförelseåret, vilket återspeglas i minskat finansnetto och mindre rörelsemarginal.

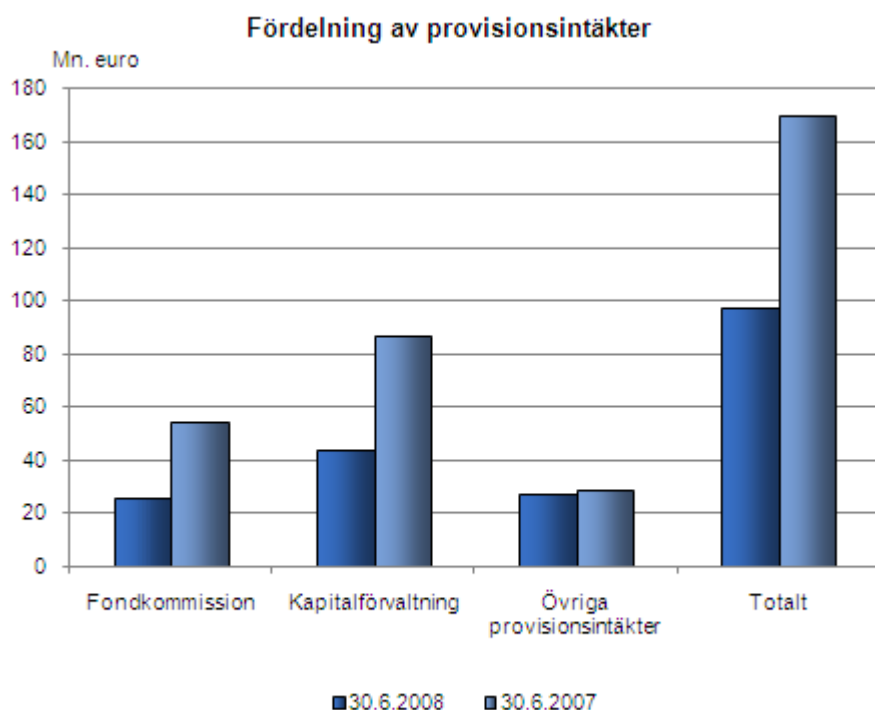
Utvecklingen av intäkterna visar på stor variation mellan aktörerna. För 24 företag hade intäkterna minskat och för 13 ökat i förhållande till jämförelseperioden. För 8 företag saknades jämförelsedata. Den största

procentuella intäktsminskningen redovisade kapitalförvaltande värdepappersföretag.

Tretton värdepappersföretag redovisade förlust. Sex av dem uppvisade positivt resultat för jämförelseperioden. I regel var kapitalöverskottet och förlustbufferten i förlustbringande företag tillräckligt stora för att även täcka eventuella förluster under kommande kvartal.

Fondkommissionsrörelse och kapitalförvaltning utgör alltså de största intäktskällorna för värdepappersföretagen, även om övriga provisionsintäkter ökat i procent av totala provisionsintäkter.

Beräknat i euro har intäkterna från fondkommissionsrörelse och kapitalförvaltning minskat med ca 50 %, medan övriga provisionsintäkter nästan legat kvar på fjolårsnivån. Det stora intäktsbortfallet förklaras av omstruktureringar och det ogynnsamma marknadsläget, som starkast återspeglas just i fondkommissionsrörelsen och kapitalförvaltningen.

Källa: Finansinspektionen.

Kapitaltäckning

Värdepappersföretagen har tillämpat nya kapitaltäckningsregler från början av 2008. Minimikapitalkravet består av kapitalkrav för kreditrisk, marknadsrisk och operativ risk. Det proportionellt sett största kapitalkravet gällde operativ risk (över 75 % av kapitalkravet 30.6.2008).

Vid utgången av juni 2008 hade alla värdepappersföretag kapital långt över minimikravet. Kapitalbasen uppgick till ca 123 miljoner euro, medan motsvarande kumulativa minimikrav var ca 29 miljoner euro. Kapitalöverskottet var därmed ca tre gånger kapitalkravet.

Kapitalöverskottet och kapitaltäckningsgraden visade på stor spridning mellan aktörerna. Två av bolagen hade en kapitaltäckningsgrad som låg under 10 %. Bägge ingår i en finansiell företagsgrupp, där moderbolaget skjuter till kapital vid behov.

Värdepappersföretagen kan i princip beräkna sitt kapitalbehov enligt reglerna för pelare 1. Den samlade kapitalbedömningen ska dock ta hänsyn till bolagets riskprofil och alla väsentliga risker i bolagets

verksamhet ska analyseras. Typiska riskkategorier som lämnas utanför beräkningarna enligt pelare 1 är koncentrationsrisk och anseenderisk.

Framför allt värdepappersföretag med små eller väsentligt minskade förlustbuffertar ska kritiskt analysera kapitaltäckningen i sin verksamhet. Kapitalkravet för operativ risk minskade värdepappersföretagens kapitalöverskott i alla företag. Behovet av tilläggsbuffertar ökar också ofta till följd av förändringar i bolagets riskprofil eller omvärld.

Lägre avkastningsförväntningar till följd av det ogynnsamma marknadsläget
Värdepappersföretagens lönsamhet beror på utvecklingen av provisionsintäkterna. Intäkterna från fondkommissionsrörelse och kapitalförvaltning påverkas av marknadsaktiviteten och marknadsvärdet för förvaltade tillgångar.

Aktieomsättningen har minskat betydligt och uppgick vid utgången av augusti till ca 15 miljarder euro. Lika låg var omsättningen senast 2005. Marknadsvärdet för börsaktier har likaså sjunkit och var vid utgången av augusti ca 182 miljarder euro. Varaktigt på motsvarande nivå låg marknadsvärdet 2005.

Intäkterna från investeringsrådgivning kan rent av öka tillfälligt på grund av det svaga marknadsläget. Om det ogynnsamma marknadsläget fortsätter drar det trots allt ned värdepappersföretagens avkastningsförväntningar för andra halvåret och provisionsintäkterna blir då lägre än året innan.

Närmare upplysningar lämnas av

finansanalytiker Sinikka Loponen, telefon 010-831 52 78.

Det långvariga uppsvinget för fondbolagen vände

Fondkapitalet fortsatte att minska

Antalet finländska fondbolag uppgick vid slutet av juni 2008 till 29. Åtta av dem tillhandahöll även kapitalförvaltning.

Osäkerheten på ränte- och aktiemarknaderna avspeglas fortfarande på fondmarknaden. Under januari–juni 2008 minskade fondkapitalet med ca 10 miljarder euro till följd av inlösen (58 %) och förändrade aktiekurser (42 %). I aktiefonderna beror minskningen till 70 % av sjunkande aktiekurser och i räntefonderna som helhet nästan uteslutande på inlösen. Trots nettoteckning minskade värdet på företagsräntefonderna under första halvåret. Det förklaras av de ökade riskpremierna på företagslånemarknaden. Ökad spread drar ned värdet på företagslån och fonder som investerar i dem.

Kapitalfördelningen mellan ränte- och aktiefonder förändrades inte väsentligt under första halvåret. Över 50 % av det kapital som investerats i fonderna låg fortfarande i räntefonder. Inlösen av fondandelar var beloppsmässigt avsevärt högre i räntefonder än i aktie- och blandfonder. Att kapital omplacerades i inlåning speglades framför allt i korträntefonderna, där andelar under första halvåret löstes in för 2,7 miljarder euro. Fondkapitalet uppgick vid slutet av juni till ca 55,9 miljarder euro.

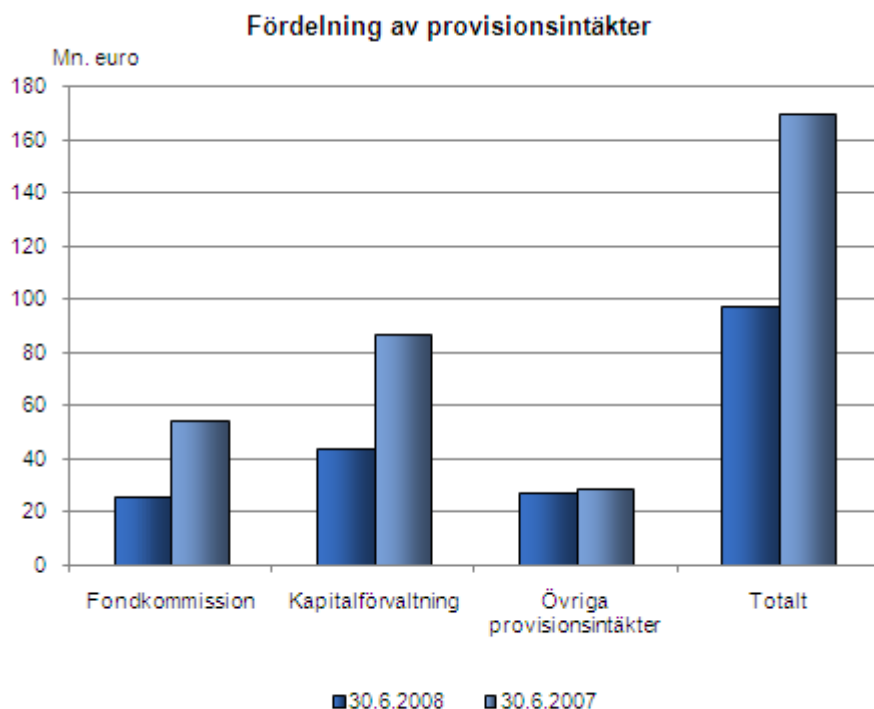
Det minskade fondkapitalet speglades i fondbolagens provisionsintäkter

I juni 2008 var fondbolagens provisionsintäkter 20 % lägre än året innan. Intäktsutvecklingen låg i linje med fondkapitalsutvecklingen under motsvarande period.

Även om fondbolagen hade en sämre genomsnittlig lönsamhetsutveckling än året innan, fanns det ändå fondbolag med en gynnsam utveckling i provisionsintäkter och förvaltad fondkapital. De bolag som ökade sina intäkter mest var små fondbolag.

Sju fondbolag redovisade en förlust i juni. Fondbolag som tillhandahåller kapitalförvaltning hade relativt sett den sämsta resultatutvecklingen.

Fondbolagens kumulativa rörelsevinst minskade under första halvåret relativt sett mer än intäkterna. Lönsamheten försämrades när kostnaderna inte sjönk i samma takt som intäkterna. Mätt i rörelsemarginal minskade lönsamheten från 20,7 % till 15,3 %.

Källa: Finansinspektionen.

Kapitalkraven uppfylldes

Fondbolag som tillhandahåller kapitalförvaltning ska uppfylla kapitalkraven enligt lagen om placeringsfonder och Basel II. Kapitalkravet för dessa fondbolag omfattar kapitalkrav för kreditrisk, marknadsrisk och operativ risk.

Alla fondbolag uppfyllde de lagstadgade kapitalkraven. Kapitaltäckningen uppfyllde kraven både enligt lagen om placeringsfonder och enligt Basel II, och kapitalbasens storlek eller kvalitet hade inte nämnvärt förändrats. Om den usla resultatutvecklingen fortsätter i förlustbolagen, minskar kapitalbasen i några fondbolag så att den närmar sig det absoluta minimikravet.

Närmare upplysningar lämnas av

finansanalytiker Sinikka Loponen, telefon 010-831 52 78.

Effekter av den finansiella oron på investeringsfonder registrerade i Finland

Finländska investeringsfonders direkta exponeringar mot Lehman Brothers-gruppen

De finländska investeringsfonderna (placersingsfonder) hade den 31 augusti 2008 kapital för ca 55 miljarder euro. Av det utgjorde de direkta exponeringarna mot Lehman Brothers-gruppen ca 34,3 miljarder euro, vilket

motsvarade ca 0,06 % av fondkapitalet. De fördelades på 16 investeringsfonder förvaltade av sju fondbolag och varierade mellan 0,05 % och 5,9 % räknat i procent av kapitalet per fond.

Enligt lagen om placeringsfonder och fondernas stadgar får investeringarna i en emittents värdepapper och penningmarknadsinstrument uppgå till högst 10 % av fondens kapital. Specialplaceringsfonder får ha en mindre riskspridning och gränsen är då högre (20 %). Skyldigheten att sprida investeringarna minskar den risk som fonderna exponeras för och den inverkan enskilda emittenter har på en fonds värdeutveckling.

Fondernas investeringar värderas till marknadsvärde. Lehman Brothers konkursansökan (Chapter 11) speglades nästan direkt i kurserna för Lehmanaktierna och obligationerna och har redan påverkat värdeutvecklingen för fonder som innehar sådana instrument. Marknadsvärdet av de direkta exponeringarna mot Lehman Brothers-gruppen uppgick efter Lehmans meddelande i början av vecka 38 endast till ca 12,4 miljoner euro. En del fondbolag hade också avyttrat en del av fondernas Lehmaninvesteringar redan i början av september innan Lehman gick ut med sitt meddelande. Värdet av Lehmaninvesteringarna kommer även framöver att variera efter marknadsvärdet och därigenom speglas i värdet på fonderna.

En del Rysslandsfonder avbröt inlösen och teckning

Förra veckan spred sig den finansiella oron även till den ryska marknaden och handeln på börserna i Ryssland avbröts. Handeln var avbruten nästan hela onsdagen och hela torsdagen. Det hade konsekvenser även för finländska Rysslandsfonder.

Enligt lagen om placeringsfonder kan fondbolag i situationer som anges i placeringsfondens stadgar tillfälligt avbryta inlösen av andelar i en placeringsfond som bolaget förvaltar. I stadgarna för många fonder nämns som sådant skäl att en marknadsplats som med hänsyn till fondens investeringspolicy kan anses vara huvudsaklig marknadsplats oförmodat är stängd eller att handeln på marknadsplatsen är begränsad. Inlösen av fondandelar får avbrytas endast om det är särskilt påkallat med hänsyn till fondandelsägarnas intresse. Emissionen av fondandelar kan fondbolaget avbryta temporärt med Finansinspektionens tillstånd när det ligger i fondandelsägarnas intresse.

Den avbrutna handeln på börserna i Ryssland ledde för vissa fonder till att det inte gick att fastställa ett tillförlitligt värde på investeringsobjekten för beräkning av fondvärdet. För dessa fonders del ansåg fondbolagen att inte heller de objektiva kriterier som normalt tillämpas i undantagssituationer var till någon större hjälp när det gällde att fastställa ett tillförlitligt värde. Därför avbröts emissionen och inlösningen av andelarna i Rysslandsinriktade fonder temporärt i andelsägarnas intresse och i likabehandlingens namn.

Avbrottet gällde inlösen och teckning av andelar i fyra fondbolags Rysslandsfonder.

Inspektion av värderingen av företagsobligationer i investeringsfonder

Finansinspektionen inspekterade under våren och sommaren 2008 värderingen av fondernas innehav av företagsobligationer och de relaterade processerna i 24 fondbolag.

Syftet var att kontrollera värderingen av företagslånen, dvs. efterlevnaden av regler och instruktioner, per den 31 januari 2008. Dessutom kontrollerades värderingsprocessens funktion och oberoende, tillhörande kontroller och fondbolagens interna instruktioner.

Viktigaste observationer

I stadgarna för några fonder var paragrafen om värderingen av ränteinstrument inte tillräckligt entydig. Inte heller framgick det alltid vilka instrument de olika värderingsprinciperna var tänkta att tillämpas på.

Genom att stadgarna tillåter objektiva kriterier i värdeberäkningen hade det uppstått betydande prisskillnader mellan fonder som förvaltas av olika fondbolag.

De interna instruktionerna i många fondbolag baseras i fråga om värderingsprinciper på självreglering. Finlands Fondförening rf har tagit fram en rekommendation till objektiva riktlinjer (Malliobjektiviset periaatteet) för branschföretagen. En del fondbolag hade dock inte omarbetat riktlinjerna för sina egna behov. De antagit dem rakt av utan att bolagsanpassa dem. Detta kan inte anses vara tillräckligt.

Enligt några fonders stadgar ska beslut om vissa frågor som gäller värdeberäkningen fattas av styrelsen för fondbolaget, men i praktiken fattas de inte alltid av styrelsen.

Några fondbolag kunde inte i efterhand tillhandahålla dokumentation av värdeberäkningen. I dessa fall gick det inte i efterhand att verifiera att värderingsprinciperna tillämpats korrekt. Inte heller gick det alltid att härleda hur värdet hade fastställts.

Fondbolagen har ofta i sina interna instruktioner tagit ställning till med vilken frekvens priserna eller prissättningsparametrarna för illikvida instrument ska ses över. En vanlig frekvens var en gång per månad, men också glesare intervaller förekom.

Finansinspektionens ståndpunkt

I det gemensamma inspektionsbrevet till alla fondbolag förutsatte Finansinspektionen att bolagen skulle behandla brevet i bolagsstyrelsen och vidta åtgärder för att rätta till fel och brister.

Vidare förutsattes fondbolagen gå igenom de paragrafer i stadgarna för fonderna som handlar om värdeberäkningen och precisera dem så att de blir så entydiga som möjligt. Bolagen ska också se över sina interna instruktioner och omarbeta de instruktioner som bygger på Fondföreningens rekommendation så att de beaktar den förvaltade fondens art, investeringspolicy, investeringsinstrument och övriga fond- och bolagsspecifika faktorer. Fondbolagen ska fatta de beslut som förutsätts i stadgarna och instruktionerna för fonderna. Fondbolagen ska ha en instruktion om värderingsmetoder för obligationer inklusive tillämpningsordning med uppgift om vilka marknadsdeltagare eller priskällor fondbolaget anser vara relevanta för värderingen.

Bolagen ska se till att dokumentationen av värdeberäkning och värdering framöver håller den standard som Finansinspektionen och Fondföreningen i sin rekommendation förutsätter. Det går då i efterhand att verifiera värderingsprinciperna och deras tillämpning och fastställa hur värdena härletts ur källdata. Materialet ska sparas minst den tid som Finansinspektionen och Fondföreningen i sin rekommendation förutsätter.

Finansinspektionen anser att bolagen kan lägga upp sina arbetsrutiner och -processer för värdeberäkningen så att värdena eller värderingsparametrarna för illikvida instrument ses över regelbundet. Målet ska dock vara ett så noggrant och korrekt värde som möjligt. Kontrollfrekvensen måste anpassas efter marknadsförhållandena eller -läget. Till exempel för de värdepapper som inspekterades i våras och somras kan en kontrollfrekvens på en månad eller glesare inte anses vara marknadsanpassad. Bolagen måste ta fram rutiner för hur kontrollfrekvensen bättre kan anpassas efter förändrade marknadsförhållanden, om en kontrollfrekvens över huvud taget ska användas.

Närmare upplysningar lämnas av

marknadsexpert Petri Määttä, telefon 010-831 52 50.

Övningsuppgifter om sparande och låntagande

FI har tagit fram övningsuppgifter om sparande, låntagande och snabbblån för årskurs 9. Under rubriken Skenar mopedlånet iväg? har de lagts ut på Finlands Banks studiewebb www.euro.fi. Övningsuppgifterna laborerar med olika former för finansiering av ett mopedköp. Paketet innehåller en låneräknare där var och en själv kan testa hur stora månadsbetalningarna blir för olika typer av lån.

Studiematerialet för gymnasier och yrkesinstitut innehåller spelet Finanshajen, som FI lade ut på sin webbplats redan i november 2007. Med Finanshajen kan man testa sina kunskaper om sparande, investering och låntagande. Poäng får man för både rätta och snabba svar. Svarar man fel avbryts spelet och man får en länk till en webbsida med mer information om det rätta svaret. Men man kan ju alltid börja på ny kula! Hittills har spelen spelats minst 35 000 gånger på finska eller svenska.

Studiwebben är upplagd efter läroplansmålen för ekonomisk kunskap i årskurs 9, gymnasierna och yrkesinstitutet. Förbundet för lärarna i historia och samhällslära FLHS r.f. har hjälpt med att ta fram uppgifter av rätt svårighetsgrad.

Övningsuppgifterna och Finanshajen ingår i FI:s kundupplysningsprogram. FI anser att det är viktigt att redan i skolan lära sig att ta och bära ansvar för den egna ekonomin.

Länk till övningsuppgifterna: <http://www.euro.fi/s/lukioammkarkaakomopo.html>.

Närmare upplysningar lämnas av

Terhi Lambert-Karjalainen, kommunikationschef, telefon 010-831 53 03.
